

СМЕДЕРЕВСКИ МАГАЗИН

Смедеревски магазин • Септембар 2015. • Година VIII • Број 25

25^е Магацин!

Дејан М. Радовановић:
СМЕДЕРЕВСКА АДАВАНТУРА

Хаџи Зоран Вукашиновић: АВАН
Марко Цветковић: ВАМПИРАЧА

Иван Стојић:
БЛАТАРИНСКИ И ДРУГИ ПОСЛОВИ
Смедеревски бедекер

Жике Ранисављевића: ПЛАЖА
Мр Снежана Цветковић:

ЛЕПА МАРА, ДЕСПОТА ЂУРЂА КЋИ
Весна Адић:

ХРАМ ДОСТОЈАН СМЕДЕРЕВСКЕ ЖУПЕ
Прича старе фотографије: МАТУРАНТИ

Ивица Ишић:
И ДА ДАН ТРАЈЕ ТРИДЕСЕТ САТИ –
– У ДУБАИУ БИ ТО БИЛО МАЛО

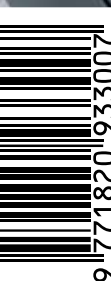
Хаџи Зоран Вукашиновић:
ЈЕЛКА БЕЛИНА

Јовица Тишма:
Бранислав Чубриловић:
СМЕДЕРЕВСКИ ПЕТАР ПАН

Љубомир Илић:
БИЧ ЈЕ ПОКАЗИВАЧ
ПРАВЦА ЗА СТОКУ
ЂУРЂЕВ ГРАД

* Бесплатан примерак!

NEWSPRESS

9 771820 933007
ISSN 1820-9335

Dobitnik nagrade

BUSINESSPARTNER 2013

BUSINESSPARTNER 2014

За Ваш топли дом - стовариште

МИЊОН

РАДИОНИЦА ЗА ТАХОГРАФЕ
(026) 672-343 , (063) 11-368-19

СМЕДЕРЕВО, Шалиначка 88
(026) 621-963, 617-038

КОВИН, Гробљанска 83
(013) 741-358, 742-331

Издавач:

NEWPRESS d.o.o.

Л. Мушичког 131,
11300 Смедерево
e-mail: info@newpress.co.rs
телефон: 026/642-910
факс: 026/642-911

www.newpress.co.rs

Генерални директор:

Аца Симић

Главни и одговорни уредник:

Саша Николић

Координатор:

Славољуб Гавриловић

Редакција:

Извршни уредник:

Јовица Тишма

Графички уредник:

Горан Филиповић

Уредници рубрика:

Слободан Срдић

Драган Мрдаковић

За магазин пишу:

Дејан Радовановић

Мр Снежана Цветковић

Миодраг Д. Степановић

Слободанка Радосављевић

Иван Стојић

Горан Ђорђевић

Раде Јовановић

Драган Павловић

Мирјана Радовановић

Хаџи Зоран Вукашиновић

Верица Алексић

Радослав Ранисављевић – Жика

Јелена Јеремић

Жика Лазић

Марина Лазовић

Ивица Ишић

Александра Богдановић

Никола Тасић

Драгана Илић

Марко Цветковић

Сања Ж. Недељковић

Љубомир Илић

Вера Хорват

Драган Мрдаковић

Весна Адич

Јовица Тишма

Припрема и штампа:

NEWPRESS d.o.o. Смедерево

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
32+659(497.11)
СМЕДЕРЕВСКИ магазин / главни и
одговорни уредник Саша Николић. – 2008,
бр. 1 – Смедерево (Л. Мушичког 131) :
Newpress, 2008 – (Смедерево : Newpress). –
30 cm Месечно
ISSN 1820-9335 = Смедеревски магазин
COBISS.SR-ID 151622156

Срећан нам и овај Смедеревски магазин, поштовани Читаоче!
Од октобра 2008. године траје ова наша магазинска авантура, и дотрајасмо до двадесет петог броја.

Е, зато, кажемо – срећан нам и овај Смедеревски магазин, Поштовани Читаоче, теби због кога га правимо, а нама што имамо коме да га правимо!

Присетимо ли се почетака, а било је скоро, пре само седам година, морамо признати да нисмо одмах знали шта ћемо и како ћемо. Лутали смо трагајући за правом концепцијом, саплитали се о жеље и очекивања, муке мучили и са Тобом их делили, далеко биле, али на крају морамо рећи – нешто је добро остало за нама.

И то си нам Ти рекао.

Ти си потврдио да смо успели у ономе што смо напокон избистрили као циљ: Да Смедеревски магазин буде часопис који ће се радо читати, и потом чувати за неко поново читање, за неке будуће читаоце, јер су њему сабране добре приче о Смедереву.

А има их охохо! И о Смедереву које је било, и о овом нашем садашњем, а представљањем наших младих и успешних суграђана причали смо и о Смедереву које ће бити још боље.

Двадесет пет бројева по четрдесет страна – то је књига од хиљаду страна!

И осим у једном кратком периоду када смо, притиснути невољом с новцем, четири броја продавали, све остале смо вам поклонили.

И то душло.

Јер сваки број поклањамо и у електронском издању. Осим хиљаду штампаних, још просечно пет стотина примерака буде преузето у електронском облику, и још толико пута буде прочитано.

Ево, број 20 је са 820 прегледа и 1002 преузимања увелико надмашио просек.

Саберемо ли све то, и претпоставимо ли да и штампане примерке бар двоје прочита, ето нама просечно три хиљаде сталних читалаца.

Мало ли је?

Па, то је три хиљаде оних који ће Смедерево можда волети колико и ми.

Отуда и пуно покриће за речи које следе: Смедеревски магазин је свакако један од утицајнијих, ако не и најутцајнијих часописа у конкуренцији овдашњих штампаних и електронских медија јер покрива најширу читалачку публику!

На жалост, излазимо само два пута годишње, а прича има и за чешће. То чешће су људи из Newpressa и хтели када смо почели, али – не може се. Колико пара толико Магазина!

Е, али на срећу, имамо и тај тврдоглави Newpress који „о свом руву и круву“ не дозвољава да се ова добра прича угаси. Имамо и тврдоглаве сараднике спремне да направе сваки број.

Имамо и Тебе, поштовани Читаоче, који нас тврдоглаво волиш.

Зато, и трећи пут – срећан нам двадесет пети Смедеревски магазин, поштовани Читаоче!

Јовица Тишма

Садржај

Туризам

Смедеревска адавантура
Смедерево са Дунава
Аван
Вампирача
Блатарински и други послови
Плажа

4-13	Стил живота	28-33
4	Др Декси	28
6	Дете у игри најбоље учи да мисли	29
7	Десет митова о цирози јетре	30
9	Стевина паштета од ништа	33

Личности и догађаји 34-44

Култура

Лепа Мара, деспота Ђурђа кћи
Храм достојан смедеревске жупе
Музика је изабрала мене
Илузија простора
Матуранти

14-21	Рат је створио општу пустош	34
14	Јелка Белина	36
16	Седмдесет пет литара крви	38
18	Смедеревски Петар Пан Бранислав	
19	Чубриловић Чуби (1951 – 2005)	39
21	Обука деце и младих, и то је мој посао	41
	Планинари из равнице	43

Смедеревско читалиште

Треба радити у народу и за народ

22-23	Разонода	45-46
22	Мере штедње	41

Водич

Ко жели да чита увек ће књигу наћи
И да дан траје тридесет сати – у Дубаиу
би то било мало

24-26	Срдарије	45
21	Ђурђев град	46
25		

Смедеревска адавантура

*Уколико с'ије и ове јодине одолели чаробном зову Ба-
лија, Малдива, Кубе и Маурицијуса, а збој њоремећа-
ја на финансијском њржиииу кайиийала, ос'иали ус-
краћени чак и за слајикас'ио-слани укус крофни на
узбудљивим њлажама Суѡморa, немој'ије жалиии.
Пройу'иийи с'ије мнојо више уколико нис'ије најрави-
ли барем један круј чамцем око Смедеревске аде.*

Пише: Дејан М. Раговановић

После оваквог увода помислићете, ево опет једне у низу не-
одмерених прича о нашим туристичким потенцијалима, укр-
штању коридора седам и десет, крузерима... Верујете да
бих све дао само да нам Дунавом није отекло Панонско море? Че-
лик, гржђе, брескве, јабуке, шпорете, кукуруз, лубенице, жито...
и гратис вечите потенцијале. Све то само да живимо од туризма
ко сви нормални приморци **док палме њишу гране** и Смедере-
во тихо спи.

Ту, иза угла

Напротив, на туризам маркетиншки наметнут као један од им-
ператива савременог начина живота, гледам са извесним прези-
ром, јер смо њиме заменили путовање, заборавили на путешстви-
је, искључили ходочашће, обесмислили ходољубље. Уметрени по
мерилима потрошачког друштва, које је у својој метастази успело
да добије наш пристанак на неслободу, одрекли смо се могућно-
сти да путујући осетимо слободу и откривајући трагове наталоже-
ног трајања, осетимо природу и наслутимо животни смисао. Неза-
довољни својим послом, фокусирамо се на годишњи одмор, као
одмор од живота (како би нам се због тога чудили преци васпи-
тавани на филозофији рада), не схватајући да смо и тада, кад се
осећамо тако светски, заправо на послу, упрегнути у туристичку
привреду, машинерију коју дефинишу и као услужну индустрију.

Дакле не брините, нисам постао туроператер, нисам отворио
агенцију Аван турс, нећу вам ни овим текстом понудити нову па-
лету туристичких дестинација и аранжмана, нити ћу вас повести у
панорамско разгледање наших ада са високо уздигнутим наран-
џастим кишобраном на челу туристичке групе. Уосталом, према
Светској туристичкој организацији, туриста постајете тек када се
од сталног места боравка удаљите најмање осамдесет километа-
ра, значи тек када прођете Јагодину, Крагујевац, Мионицу, Пећин-
це, мост код Бешке, Зрењанин, Голубац... Мој предлог је да пође-
мо ту иза угла, односно иза шпица Аде.

У ком правцу тече Дунав

Важно је на пут поћи бодро, адавантуристичког духа, а сигур-
но га поседују сви који су барем једном, седећи на кеју, са чежњом
гледали ка шумарској кући на Ади, питали се ко у њој живи и упр-
кос страху од воде, маштали о неком будућем искрцавању на су-
протну обалу. Све преко тога за смедеревске прилике делује као
право мало чудо. Зато би било корисно, истраживањем провери-
ти овај утисак и утврдити број Смедереваца који су пловили Дуна-
вом. Наравно, уколико је утисак тачан, још корисније би било на-
кон тога нешто предузети. Лично могу да посведочим несигурност
ученика другог разреда једне смедеревске средње школе, док су
покушавали да утврде у ком правцу тече Дунав. За њих је та неси-
гурност свакако хендикеп, али још увек не и њихова срамота, већ
срамота нас родитеља, учитеља и генерација политичара, јер смо
их одвојили од Дунава пругом, луком, неоствареним плановима,
недостатком времена и бриге.

Да би се запловило, односно **изашло на воду**, мора се као и
у одрастању, проћи кроз фазу одвајања, тог искорак са сигур-
не обале на лелујава пловила, којима започиње плес са водом,
тражење баланса и неизвесно ишчекивање искрцавања на другу

обалу. Мада се Смедерево од ушћа потока Саставак на Орешцу,
до ушћа Велике Мораве, код Кулич града, наслања на Дунав чи-
тавих двадесет километара, за ту мистичну иницијацију испловља-
вања, има мало места, јер је велики део обале, изграђен, непри-
ступачан или узурпиран.

Адавантуристи разних фела

Најчешће се на пловидбу креће са „Веслачког“, од „Силоса“
или из „Марине“, раније уз тихо ударање весала по води, а сада
уз звук пенте. Пецароши крећу ка својим тајним местима, уз **пуну
ратну опрему**, пред свитање, да их нико не види, а остали кад
се пробуде, **покупе**, натоваре бурад са пивом, проговачу за **при-
чешћивање**, жице за роштиљ, тањираче, котлиће, усолјено месо
разне сорте и двопек, па лагано уз галаму и низ воду, клизну ка
мору Црнومه. Пркосећи градској ужурбаности, једни се враћају са
воде, одвећ кратких руку да опишу свој улов, док други тек крећу у
провод и уживање уз нешто посно на води или мрсно у неком ши-
прајју, на спруду или у дебелом ладу. Смену ових посада на Ду-
наву незаинтересовано посматрају само морнари са укотвљених
шлепова, под заставама разних подунавских земаља или ретки
шетачи на обали. Трећу шаролику групу адавантуриста чине пут-
ници разних фела, од ловаца на дивље свиње и барску дивљач,
преко љубитеља природе наоружаних фотоапаратима, сакупља-
ча дрва, шверцера нафтом и шумокрадица са моторкама, до оних
углашених, који први пут Дунавом затечени и задивљени, плове
покушавајући да извагају да ли су донели своју најпогрешнију или
најодважнију одлуку у животу. Посебну групу чине рибари. Пра-
ва дунавска елита, којој је река и излазак на воду живот сам, а не
обична адавантура. Познаваоци и посвећеници, живот проводе на
реци, тепајући јој да је **њихова њива, фабрика и канцеларија**. Ве-
чито у чамцима, окружени мрежама и рибарским алатом и при-
бором. Најчешће распоређени на посебним местима погодним за
риболов – метовима.

Дунав је питома, али и опасна река и међународни пловни пут,
па је пловидба по њему сложена и одговоран подухват. Зато у пра-
вљењу плана пловидбе нема демократије, јер њега прави капе-
тан као главни и одговорни за успех мисије. Решавајући тај ребус
мора да узме у обзир мноштво фактора, а пре свега временске
прилике и водостај. Ветар на првом месту, а за дуготрајнију пло-
видбу и могуће промене времена. Без те процене се на испловља-
ва. Умерена демократија је дозвољена при одређивања маршру-
те, менија и музичког репертоара. Дужина пловидбе зависи од
капацитета резервоара, односно новчаника.

Бата Дешин рецепт

Да би се направила опуштена кружна тура која би обухвати-
ла смедеревско приобаље и све три аде, неопходно је прећи три-
десет до четрдесет километара и издвојити већи део дана за ком-
плетан доживљај, уз лепо време као неопходан предуслов.

Ево и једног опробаног рецепта: **Бата Дешина адавантура на
смедеревски начин за тридесет особа**. Пронаћи тридесетак ста-
рих и нових Смедереваца и убедити их да устану пре зоре. Оку-
пити их код „Веслачког“ и распоредити у три пловила, али пази-
ти да се не посвађају око места у пловилама и улоге у историји
Смедерева. Укључити пловила на јединицу и испловити са првим
зрацима Сунца смедеревског неба. Прелити их јутарњом кафом
и ракијом док се расане док пролазе поред силоса, кеја, Тврђа-
ве, марине и Рибарског насеља код Металора. Затим их крчка-
ти на тихој ватри све док не дођу до табле 1106. Мало их промеша-
ти и убедити да се баш ту у корову налази Кулич град, а одмах иза
окуке ушће Велике Мораве. На ушћу их усидрити и поклопити ти-
шином да уживају неких пола сата. Промешати их и појачати тем-
пературу, па наставити са крчкањем све до Жарковачке аде. Ис-
крцати их из пловила и пржити на јарком Сунцу више часова да
порумене. Да не загоре квасити их у Дунаву, терати их да трче
по песку, а затим их посути простохватом хладовине и поделити
по секцијама. Секције забављати димљењем, хранењем и поје-
њем, а на крају пригодним културно уметничким програмом. Све

их вратити у пловила, на даљу термичку обраду. Смањити температуру на двојку и наставити тихо крчкање, док узводно пролазе поред Ковинског Дунавца, све до Ибрифора и моста. Одатле скренути код доњег шпица Смедеревске аде десно у Дунавац, па наставити уз банатску обалу све до Аглова Другим Дунавцем. Уколико је висок водостај свакако после гасовода сва пловила промешати и скренути лево у Дрешину бару, канал између Смедеревске аде и Мале аде. На погодном месту се усидрити и опет их поклопити тишином неко време да се продинају уживајући у потпуној дивљини. Наставити са крчкањем док поред Аглова пролазе Првим Дунавцем све до горњег шпица Смедеревске аде. Ту проверити да ли су довољно издинстани и искрчкани, па уколико јесу да се не прекувају одустати од узводног крчкања према Провали и даље узводно ка Орешцу. Искључити пловила, окренути прамце ка димњацима Старе железаре и на благом вечерњем Сунцу их пустити да се охладје гледајући падине Југова, Павлице, Плавинца и Карађорђевог брда.

Овако припремљене адавантуристе по повратку извадити из пловила, очистити од песка, осушити и гарниране фотографијама понудити као специјалитет домаће кухиње, Смедеревцима са недостатком витамина D, U, N, A и V. Посебно су препоручљиви за исхрану деце, јер садрже високу концентрацију завичајних услова, неопходних за правилан развој у периоду одрастања.

Чија је наша Смедеревска ада

Како је постало уобичајено да нам се све стално измиче и компликује, тако и ова адавантура никако да почне. Није довољно имати овакву реку, богату историју, заносну природу, пронаћи добар рецепт и набавити састојке, јер морамо водити рачуна о политичкој коректности, равноправности, толеранцији, људским правима, правној сигурности и другим мулти-култни новооткривеним одзивајућим обавезама. Управо зато пре поласка на пут, да касније не би било неких проблема, ваља разрешити емотивно-правну заврзламу: чија је **наша** Смедеревска ада?

Ако административно припада општини Ковин, а њоме газдују Војводина шуме, колико је Смедеревска? Корени оваквог статуса могу се наслутити у одредбама Београдског мировног уговора закљученог 1739. године, после пораза Аустрије у рату са Турском, када су Аустријанци потиснути са Балкана. Њиме је регулисана аустријско-турска граница на Дунаву и Сави, а одређени су и статус речних острва, услови пловидбе и трговине. Мењала су се од тада царства и државе, а Смедеревска ада је остајала наша именом и емотивно, подразумевајуће наша визуелно, али не и катастарски.

О снази и нераскидивости наше везе са Адом довољно је само завршити у последњих стотинак година приближавања и удаљевања. Током 1915. године запосели су је Немци и користили као базу током главног удара на Србију код Смедерева, а одмах потом и за пребацивање великог броја војника и ратне технике преко тада формираног мостобрана. Према фотографијама из тог времена Немци су Аду звали Вражије острво, што указује да са ње нису понели пријатне успомене. Као, уосталом, ни ми на

њихов долазак. Најинтензивније је коришћена педесетих и шездесетих година, када је током летњих месеци постајала велико купалиште и излетиште Смедереваца. Поред живих сећања старијих Смедереваца, врло су убедљива сведочанства и фотографије, које све чешће из породичних албума испливавају на светлост интернета. Завршетком Ђердапске електране 1970. године знатно је подигнут ниво Дунава и ово купалиште је врло брзо пресељено у бајковиту легенду. Изградњом моста 1976. године, у зони доњег шпица престало је коришћење скеле за превоз путника од Смедерева до Ковина и Ада је све више постајала оаза на којој поред плантажно засађене тополе има и великих површина на којима поред животиња и птица расте разноврсно самоникло дрвеће, жбуње, коров. У средишњим деловима Аде доминирају велике баре, до којих могу да дођу кроз Турски шанац само добри познаваоци и то при вишем водостају. Током 2012. године на Ади је регистрована највећа колонија корморана (великог вранца) у Србији, од 300-400 парова, врсте која се храни искључиво рибом и зато је у сталном рату са рибарима. Они корморане криве за све мањи рибљи фонд, мада би се пре могло рећи да су томе главни кривци људи.

Живот са Дунавом

Реке имају немирну природу, склону честим променама тока, водостаја, обала, па и стварању нових или померању постојећих речних острва задржавањем ерозивних наноса. Приликом високих вода промене су тако брзе, да се готово преко ноћи мења рељеф. Те процесе могу да покрену нагомилани пањеви и дебла, потопљени брод или већи чамац, употпуњујући на посебан начин комплетан доживљај реке у свом њеном богатству. Живот крај Дунава дакле, пружа могућност не само да се доживи време као траг наталоженог трајања, већ и да се ужива у доживљају исконске природе, осети моћ воде и директно учествује у свим тим процесима. Неопходан је само мали искорак, којим се одвајамо од обале и одважно крећемо у Смедеревску адавантуру, остављајући живот поред Дунава иза себе, да би открили привилегију новог, потпунијег живота са Дунавом.

Смедерево са Дунава

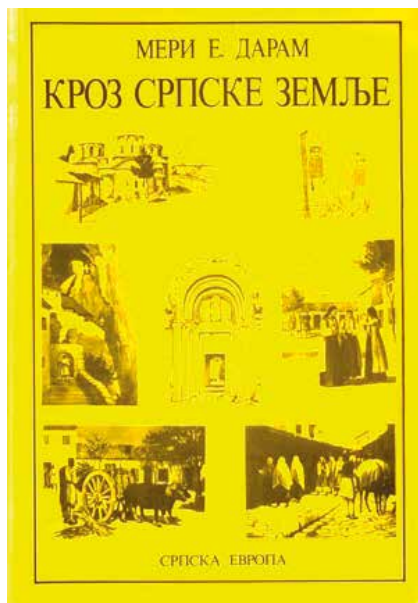
Мери Е. Дарам

Из књиге „Кроз српске земље (1900–1903)“

Смедерево са Дунава је најсликовитији прозор. Огромна тврђава од цигле окружује рт зидовима који се завршавају торњићима и дугом перспективом кула; велико срењовековно здање које суморно лежи на ивици реке, споменик борбе на живот и смрт Србије са Турцима. Саградио га је 1432. године Ђурађ Бранковић, син косовског издајника Вука, као последњи браник Србије, а његови градитељи, пркосећи Полумесецу, уградили су у зиду крст од црвених цигли где га, сада када је коначно наступила осека инвазије, још увек може видети. И свих деветнаест кула још увек стоји.

Кад сам се искрцала, па схватила да нећу моћи да побегнем за неколико сати, кренула сам пешке главном улицом и молила Бога да се народ покаже љубазним. И био је веома. Нисам отишла далеко, кад ме примети полицајац. Био је много смештен. Ишао је све око мене на врло пристojној даљини, и питао свакога кога сретне шта би било боље да уради. Напокон ми приђе и упита ме на српском да ли говорим српски. „Врло мало“, рекох, и добровољно рекох да сам Енглескиња, што га натера да потражи појачање. За то време се скупи прилично слушаца, јер нада да се види да неко „улети“ скупиће светину ма где. Пошто је утврдио да разумем немачки, он позва неког човека да разговара са мном. Човек, задовољан што му се даје таква важност, изли дуг низ неразумљивих гласова, који нису личили ни на једном познатом језику. Онда се окрену полицајцу и рече, на српском: „Она не зна немачки.“ Полицајац је био у очају, а и народ. „Говорите полако српски“, рекох. „Одакле сте? Лондон.“ „Где су вам пријатељи?“ „У Енглеској.“ „Шта радите овде?“ „Дошла сам да видим Србију.“ Ово му би јако мило. „Имате ли браће?“ „Да.“ „Где су они?“ Ја поднесох извештај о томе и о другим породичним појединостима. Он коначно прикупи доказе и обавести окупљену светину да сам дошла потпуно сама, да видим Србију и Србијанце. Ово је, рече, „врло добро.“ Поздрави ме војнички и пријатељски се насмеши, а скупштина се разиђе. Све ово ме је забављало, [алаиа](#) сам дочекала дан када су такви интервјуи постали заморан терет.

Ја сам, срећом, погодила у сточни пазарни дан. Отворен простор између града и тврђаве био је испуњен сељацима и њиховом стоком: великим сивим воловима за вучу, овцама, коњима, козама и, изнад свега, главним производом Србије – свињама. Србијанска свиња је велика особеност. Она заиста влада великим делом земље. О њој се брину, чувају је бдију над њом. Видела сам велику крмачу како иде достојанствено средином пута у пратњи више људи, сваки носећи по једно њено

прасенце као бебу у рукама, док је она одређивала брзину кретања, заустављала се и ровала где год јој је било занимљиво, и с времена на време погледала иза себе својим зуравим малим очима да види да ли се прописно старају о њеним младунцима.

Овде на пијаци свиње су биле најважније присутне личности, и оне су то знале. То су велике чупаве животиње, неке светле длаке, дивно кудраве по леђима. Њушке су им дуге и без мрњице. Будући да су врло практичне по природи, прва ствар коју учине кад стигну на пазариште је да ископају себи удобне кабине. Оне које су срећне да нађу рупу пуну воде, седну у њу и осећају се крајње срећним. Неки сасвим мали ровчићи у блату били су пуни прасића, који су лежали у црном калу, и збијали се један до другог као сардине у уљу. Сви су непрестано водили разговор. Било је на стотине прасића сисанчади који су лутали унаоколо, али се фамилије никад нису помешале. Мали су имали пруге по дужини, као млади дивљи вепрови, и били су врло гипки. Њихове мајке су ископале ровове у блату, ако је било могуће, а деца су им урањала у њих све до очију. Сви су били врло питоми. Ако је власник свињског крда желео да помакне тор, он би просуо мало зрна да их покрене, и цело крдо би следило, разговарајући расположено, и поново се прописно намештало кад год би он одлучио да опет застану. Они у блату уљани лежали би и пекли се на сунцу, као живе свињске паштете, док се њихова блатна облога не стврдне у ћерлич.

Док сам била потпуно обузета пажњом према свињама, приђе ми један господин, скиде шешир и увуче ме опет у разговор. Знао је врло мало француски, и с тим и српским исцрпи из мене исте податке као што је полицајац. Али он оде даље. „Јесам ли била у тврђави?“ било је његово следеће питање. Ја веома ценим пограничне

тврђаве у свим деловима света, а никад ми није пало на памет да учиним ишта до да их посматрам издалека. „То је једина ствар да се овде погледа; ја ћу вас одвести у њу.“ рече. Са захвалношћу прихватим понуду, замишљајући да је то место сада отворено као београдска тврђава, и пријемо капији, где нас поздрави стража не постављајући никаква питања. Улазећи унутра, са препашћењем схватих да је тврђава пуна војске, и нешто сасвим супротно од јавног шеталишта. Мој пријатељ, који је, изгледа, био позната личност, упита првог редова ког смо срели где је командант. „Командант је,“ рече, „ено тамо, код артиљерије.“ Појурисмо одмах у потрагу за њим, али убрзо дојури за нама задихан војник, да нам, извињавајући се, објасни да странцима није дозвољено. Ја предложих повлачење, али мој пратилац ни да чује о томе и, сасвим неустрашиво, одведе ме преко групи врло дотераних официра, који су седели за столом под неким дрвеном. Он ме представи њима пробраним фразама. Они поскочише на ноге лагане, најотменије се поклонили, и сви занемеше од чуда. Мој пријатељ онда навали да, пошто сам Енглескиња и дошла с толике даљине, мени треба показати тврђаву. Нико од њих није знао ни један други језик сем српског, и били су врло стидљиви. Ја сам рекла све што сам могла одговарајући на њихова питања и покушала да кажем збогом, пошто је било очито да имају наређење да не смеју дозволити странцима да разгледају тврђаву. Шта више, није ми изгледало да има ишта занимљиво што би требало да видим. Била сам унутра и могла добро да разгледам огромне зидове и куле, велики отворен простор који су окруживали, и груб грађевински материјал од кога су саграђени. Слати по команданта, као што је упорно тражио мој познаник, изгледало ми је бесмислено. Устала сам да идем. Међутим, после међусобног сашаптавања, официри ме упиташе да ли бих желела да погледам панораму са зидина, а један од њих би ме добровољно одвео да видим. Знајући да је то кажњиво, он ме брзо и врло вешто прогута поред посаде топа, која је расклапала топ, и мора да је радила на неким страшним тајнама. Јадници! Могли су ми све то и објашњавати, а да ми не би било ништа познатије. Сетила сам се Драјфуса, и једва сам се уздржала да се не насмејем због глупе ситуације у коју сам упала. Убрзо се попесмо на зидину, и отвори се поглед преко Дунава, заиста прекрасан, али сам схватила да треба да се удалим, и тако се брзо спустим; али јадни официр са мамузама дуго се спуштао до подножја. Вратисмо се до капије и с муком успем да му захвалим; он се дражесно рукова са мном, салутира, и ја изиђох из велике тврђаве Ђурађа Бранковића, коју су опседали Срби, Турци, Мађари, али никада пре, верујем, није је изненадио ни један Енглез.

Аван

Пише: Хаџи Зоран Вукашиновић

– Ајде, бре Цвијо, прежи тог Цветка, вадан га тимариш и нешто причаш ко да те он разуме. Већ је свануло, знаш ли ди је Бели брег? Еј, има два сата до тамо, бар да стигнемо док не припече звезда.

Цвија и не хаје, као да није ни чуо газда Јову Бугарина. Пољуби Цветка у бели цвет на челу, између очију, па се сagne да му чешагијом истимари буће изнад копита. Цветко цупне предњим ногама, те умилно зарже и задовољно стригну ушима, а Цвија му прикоча ам, затегну оглав и упрегну га у шпедитер. Опет му нешто мрмољи и глади га по сапима, те га поведе према капији, кроз коју је већ са шпедитером прошао и изашавши на пут застао Јова Бугарин, рабација, коме прилази жена, Миља, и даје му ведро у коме је чутура са водом, погача, преврео сир, млади лук и со.

– Ево, Јово, да вруштукујете успут, пазите се тамо кад копате песак под Белим брегом да вас не уједе нека змијурина и мети шешир кад припече звезда да те не удари сунчаница у главу. Ти, Цвијо, припази на газда Јову, знаш да је још ровит од ону редњу што га стрефила пролетос. Ајд, срећан ви пут и чувајте се.

Кланке, кланке, кланке, кланке... Одзвњања бат добро поткованих коња по Цариградском друму. Јова рабација и његов кираџија Цвија Босанац, са шпедитерима прођоше Сењак, и Горњу вагу око које је у јутарњим часовима уобичајена гужва. Скренуше са Цариградског друма десно, и прођоше поред општинског коша, па кроз Циганску малу, поред баба Јокине кафане дођоше право на калемегданску пијаци уз Јеринину тврђаву. Сиђе Јова са шпедитера и упуту се код трошаринаца да плати дуг за неку трошарину од раније, кад је пролетос из Прека скелом довезао Цветка, штајерског коња. Одатле опет изиђоше на Цариградски друм који, окићен виноградима и воћњацима, обалом Дунава кривуда до Београда. Прођоше поред зграде Дуванског монопола и фабрике Сартид те дођоше до Зверкове чесме на обали Дунава, поред цариградског пута. Лепа, бела спомен чесма са увек хладном водом, шћућурена у зеленилу испред винограда пуковника Антонија Орешковића. Јова рабација се окрете и погледа у Цвију.

– Вежи, Цвијо, коња у ладовину да се сумијемо овом студеном водом и да се мало заложимо, па да наставимо пут. Таман смо прошли пола. Дај, Босанац, Бог те видео, ону твоју, како ти кажеш шљиииииву.

– Ево, газда Јово, жива ти мајка, види болан каква је, ко дукат, има двајес и два града, говори три језика а чвррти замуцкује, права Мајевчанка. Ено, погледај, на Дунаву, код Банзине кафане, пристаје скела, маше нам Миле Крвљанац, скелеџија. Довезао је пречане на пијаци и на посао. Шта мислиш да купимо од њих једну таблу сланине сапуњаре?

Са тек приспеле скеле Милета Крвљанца крену Цариградским друмом према Смедереву неколико запрега претоварених робом која ће бити продата на смедеревској пијаци. Људи, педесетак њих, иду пешице уз запрежна кола носећи ашове, мотике, разне алате и торбе. То су углавном Мађари, на гласу као одлични кубикаши. Обављају земљане радове по Смедереву. У првој запрези је газда Иштван-баћи од кога је Јова рабација купио штајерског коња Цветка. Поздравише се стари пријатељи Јова Бугарин и Иштван Чоти, који понуди Јову дудовачом од ове године и лако се споразумеше за сланину сапуњару. Узе Јова рабација две табле, једну плати одмах а другу узе на почек. Цвија извади полакилче ракије и даде га газда Иштвану.

– Ево, болан, газда Иштване мал шљиииииве да ти се нађе, за успут и поздрав ми брат Драгу, он служи код газда Лаци-баћија.

– Игем, игем, ево и вама дудоваче, парче кулена и сушени гројник да вам се нађе за уз пут. Пази на овог твог газда Јову, бегера и шволера, да успут не забаса негде.

Дође газда Иштван до Цветка, поглади га по сапима и пољуби у цвет на челу па му нешто рече на мађарском. Цветко подиже главу, зарза и трупну предњим ногама.

Коњи поједоше по сноп детелине, а Цвија узе ведро па их напоји. Потом Јова и Цвија замоташе сланину у поњаве којима покривају коње, и кренуше. Очас стигше до Белог брега, натоварише песак, па враћајући се у Смедерев свратише на Орешац у кафану код Иве Мађара, који их дочека и поздрави а келнерица Жанка из Сеона донесе три кригле хладног, ма леденог пива. Ива Мађар отпи пола кригле, обриса пену са бркова па ће:

– Ладно, да не мож да бидне ладније, набавио сам апарат за лађење пива што га измислио и направио Миливоје Костић, чувени смедеревски лимар и трговац. Знате како лади пиво, ја сам оточице попио криглу још ми трниду зуби. Ма, срце да ти пукне што је ладно.

Цвија попи криглу на душак и рубом карираног стољњака обриса с бркова пену од пива. Јова рабација натегао криглу обема рукама, набио нос у пену и тимуљи пиво, лагано, кроз зубе, бојећи се да га не заболи гуша или не дај Боже кварни кутњак. Када је био при крају, пресеце га бол у устима, као да му је неко забо нож у кутњак па му изашао на теме. Тресну криглу на сто, поцрвене па се зацени, стави шаку на образ и мумлајући поче да клима главом.

– Куку, куку мени! Џаба ти било, брате Иво, ово пиво! Ој, проклетство моје! Ој, ој, ој, проклетство моје! Куку менииии, море, пењ се, Цвијо, на шпедитер, крећемо. Ој, проклетство моје! Куд даде ону шљивовицу оном ждероњи мађарском, оном Иштвану, сад

кад ми треба да је метнем на зуб. Ој, проклетство моје! Помагај, брате Иво, дај брате Иво, ако Бога знаш, једну љуту, да је метнем на зуб. Ма, суну ми у једно стакленце, да имам за успут.

Успут Јова рабација мал-мал па зајеца. Стигоше некако у Смедереву. Истоварише песак и дођоше кући на ручак, онда опет, да се врате на посао, до мрака да дотерају још једну туру песка. Цвија испрегао коње па их увео у шталу да се одморе уз сено из јасли. Јова седи испред штале на тронџу, држи флашу ракије, стење па гутне, стење па гутне и закука: „Ој проклетство моје!”

Од куће долази унука Миљана, мала Миља, гимназијалка, која носи име по баки Миљи.

– Деко, зове те бака Миља на ручак.

Јова стењући погледа малу Миљу па ће:

– Саћу, саћу. Ој, проклетство моје! Ој проклетство моје!

Унука Миља се врати код баке:

– Бака Миљо, каже дека „Саћу, саћу. Ој, проклетство моје...”

– Сигурно је у нужнику, болиду га шуљеви. Увек тако каже кад га мучиду шуљеви.

– Ма, јок, бака Миљо, ено га испред штале, седи на тронџу, држи једну руку на образу а у другој му је флаша ракије. Мора да је у питању зубобоља почим толко стење.

У авлију, уз уобичајену галаму, улази Боња, фудбалер клуба Ђурађ, лају на њега и Јовини и комшијски кучићи. Тражи Цвију Босанца, клупског колегу фудбалера, да га обавести о недељној утакмици против Синђелића. Наиђе прво на Јову који је, уз болове, кренуо према кући. Кад Боња виде у чему је ствар, предложи Јови да му да немачку жицу, танку а јаку, коју користи за сајтне основе у кошницама, жицом да веже зуб за врата и онда добро да се одупре о рагастов и да залупи врата, па ће зуб сам да излети, за вратима.

– Саћу, чим стигнем кући, да ти хитно по мом сину Боци пратим швапску жицу.

Јова, пошто је метнуо ракију на зуб, мумлајући климну главом и пружи флашу, Боња се прекрсти, натеже мушки па заколута очима и рече:

– Добра, добра, трипут Бог помаже!

Натеже још дваред, па фркћући од жистине ракије оде кући, све псујући кучиће што лају на њега:

– Чибе, бре, чибе, цукеле једне! Сачувај ме Боже, лајете на мене ко да сам шволер!

Јова се диже, изведе дората, упрегну га у шпедитер и крете са Цвијом да претерају до мрака још једну туру песка, све у нади да ће зубобоља успут престати.

Обавише данашњи посао уз Јовино стењање и запомагање. Пред вече дође Боца, Боњин син, на бицикли и донесе калем немачке жице. Јова седи на тронџу, ослонио се на зид од штале. Боли га

кућњак, и не само он него и цела вилица, и глава га боли, жига га у темену.

– Дај ми Миљо, љубим те, један аспирина да га попијем, да ми престане главобоља. Све ме боли – и зуб и вилица и глава. Донеси ми и један Јовићев прашак да га малчице натруним у зуб и намажем десни око њега. Дошло ми, слатка жено, да метнем созгајс у зуб. Толко ме боли да не знам шта ћу са њим.

– Добро, Јово, него да ти дам одма да попијеш два аспирина, јер каки си главобоља, мало ће ти бидне један аспирин за толику главурцу.

– Немој, Миљо, ако Бога знаш да ми стајеш на муку. Ој, проклетство моје, куку, куку мененака!

Еве, доно ми Боца Боњин швапску жицу да вежем зуб за врата па да цимнем врата, али слаба вајда од тога.

– Таман посла, човеку мој, гле колки ти зуби, пре ћеш врата да поломиш него зуб да извадиш. Јово, најбоље да ти дам онај камен што притискамо у каци купус кад га киселимо за зиму. Лепо, метнеш камен на хоклицу и вежеш га за зуб, и онда само ногом гурнеш хоклицу, и камен ишчупа зуб. Овај, ал, како ћеш да вежеш камен? Е, па има нешто боље. Најбоље би било да ти донесем аванче, оно има дршке са стране, па лепо вежеш жицу па... Ма, јок, како црно аванче, гле колка ти глава, од аванчета слаба вајда, него да ти ја донесем онај велики ливени аван, што га користимо као ступу. Кад он цимне, има да те курталише

од тог зуба и од зубобоље. Ево, са ћу ја само да помузем краву, и да ставим млеко да се скува.

Миља једва донесе Јови ливени аван и спусти га, на трошну и расклиматану хоклицу. Јова гледа у аван, а притисли га болови. Гутну мало ракије и завеза жицу за аван. У тај пар изађе Миља из штале и окачи две лимене кофе и циментију о клин на штали.

– Ајде, Јово, не мој да се скањераш, вади већ једаред тај зуб, само лочеш ту ракију. Вежи још једну струку те швапске жице, да буде дупла, виш колки су ти зуби, ка у коња Цветка.

– Ма, пусти ме, бре, весела Миљо, немој опет да ми стајеш на муку, са ћу да те обесим са ову жицу о Властимирову крушку.

Оде Миља у летњу кујну. Поред шпорета седи унука Миљана, чита лектуру и погледује на шерпу да млеко не искипи.

Јова се сгнуо над аваном, везује, за сваки случај још једну струку жице, па онда и зуб веза двоструком жицом. Провери све још једном, и само што је хтео да ногом пикне хоклицу, попусти клин, те се оне две плекане канте и циментија смандрљаше и звекнуше о треножац. Јова се препаде, те се вућну и ишчупа зуб, а аван са жицом и зубом се смандрља са хоклице право Јови на ногу, на курије око!

Дрекну Јова ко Дамњанов зеленко, поче да цупка на једној нози и да зева, онако крвавих уста. Кучићи у целој околини се

разлајаше! Комшија Властимир прескочи плот, онако у гаћама, да види каква је то фррка.

– Иди, Миљана, љуби те бака, види шта се дерња весели деда Јова.

Миљана излете из летње кујне са лектиром у руци, а баба Миља за њом, у тај пар поче искипело млеко да цврчи по шпорету. Баба Миља поче да гунђа:

– Нек се носи у бестрага и аван и Јова и зуб и Боња и швапска жица и Цвија и ове беснаре ови кучићи што лаједу. Искипело ми млеко због њих. Цркли дабооогдааааа! Сви до једнога!

Миљана се врати у летњу кујну да помогне баки.

– Бако, дека, као у некој шекспировој представи цупка на једној нози, крвавих уста. Мало стење, па каже: Ој, прок...

– Ма, знам, чедо бакино, опет су у питању шуљеви.

– Ма, јок, бако, нису него рецитије Шекспира, бака Миљо, сав је запенушио, ударила му крвава пена на уста, цупка на једној нози... Знаш, бака Миљо кад Хамлет каже на оној хриди поред мора: „Ој, проклетство моје, ој, проклетство моје, Ој, проклетство моје!”

– Миљанице, љуби те бака, укваси ми ову мараму да је вежем мокру преко чела, заболе ме глава од Јовине зубобоље и твоје лектире. Ој, проклетство моје! Куку, куку! Кукуууууу, мененакаааааа!

Masarikova 2 • Mob: 060 334 82 77

Вампирача

Реч вампир, ња ноћна, њоном злокобности прожејта реч српској њорекла која је дух сјарих веровања и дах демонској, нечасивој, неујокојеној њронела и одржала широм свејта, има и своје сјоне са њросјором и временом смедеревској краја. Та њовезаност њочувана је у једном њојониму, у имену месјта њосвећеној умрлима и у њихој, ѡрдној сјварности њој њочивалишњи удаљеној од ѡрадској комешања – у Вампирачи.

Пише: Марко Цветковић

То што се гробљански терен Вампираче налази у сеоском подручју, тамо где се састају атари Михајловца, Доброг Дола и Осипаонице, а опет, траје у атмосфери издвојености, усамљености, дистанце од насељених зона и активних домаћинстава, чини да место тако сугестивног назива оставља утисак који је у дослуку са изворштим мита о вампиру у тминама словенских села.

Ткање тајанства и језе

На име Вампирача наилазимо и у књизи „Цоглава“ у којој је аутор Драгутин Паунић окупио легенде из Јасенице. Једна од њих говори о Вампирачи као о гробљу где је сахрањен глозовим колцем кроз срце прободени вампир, након низа својих авентињских похода. Смедеревска Вампирача, дакле, није једино гробље у Србији које носи белег представе о повампирењу, о повратнику из гроба који сеје страх. Али, ткање тајанства и језе разасртро по унутрашњим пољима ирационалног, ипак још увек живог и живаог у дубинама бића, није све што нам остаје у сусрету са старим гробљем. Радозналост усмерена ка упознавању са разлозима због којих се тај простор испуњен изазовима за мисао о испреплетености живота и смрти, о огледању једнога у другоме, сродно са именом укоренењем у глумим добрима наших душа, води нас до приче потекле не из додира са натприродним или од сведочења о његовом постојању, већ из искуства људске окрутности и присуства насиља као сталног човековог сапутника на трагичним путевима историје.

Према казивању Јована Јовановића, житеља Михајловца и доброг познаваоца његове баштине, истина о Вампирачи не може бити потпуна без подсећања на место познато као Бесиште.

При помену тог места навлачи се тешка сенка сирове страве, јер је обележено страдањем и смрћу обешених и јер зазива мучне слике скончалих са омчом око врата. Бесиште, помињано у турским тефтерима још тридесетих година 16. века, било је место на којем се налазило велико дрво (не зна се да ли се радило о храсту или јасену) на коме су били вешани преступници

ци по наредби турских власти. Тело обешеног, који би, према наводима, претходно себи ископао раку, висило је неко време као грозоморно упозорење, а затим би било сахрањено управо на потезу данашње Вампираче. Веза Бесишта и Вампираче је веза између вешања и сахрањивања, оверена најсигурнијим, неизбрисивим, трајним печатом – оним који припада смрти. Свој идентитет, своје одређење, Вампирача је, пре него што је понела то име, стицала тако што се хранила насилно прекинутим животима, што је примала у себе тела вешаних кажњеника.

Мратинко

Иако су, према народном веровању, опасни покојници, кадри да се претворе у вампира, они који су умрли насилном смрћу, или га напустили незадовољни и незасићени, суштинску улогу у доживљају гробног тла као оног из кога се подиже вампир, одиграло је, према тврдњама Јована Јовановића, лукавство, ослоњено, наравно, на корпус веровања о вампирима и на страх од сусрета са њима.

Човек по имену Мратинко, у првој половини 19. века једна од жртви свирепих метода турских крвника у одржавању реда и мира и један од оних који су висили на Бесишту, био је положен у лес и спреман за сахрану. Али, Мратинково тело крадом је закопано у централном делу села, а рака ископана за њега на терену данашње Вампираче затрпана, као да је сахрана ту заиста обављена. Оно што је убрзо следило јесте затицање празне раке уместо леса са телом и распиривање уверења да се мртви Мратинко повампирио и устао из гроба, што је било подржано виђењем застрашујуће и сведоцима сумњиве игре и грчења мишића на покојниковом лицу након уморства. Та претећа и узнемирујућа могућност, према причи, требало је да лебди и над главама Турака и да их задржи подалје од терена на коме се налазила рака без леша, прозваном Вампирача у првој половини 19. века.

Заплет, посматран са временске дистанце и уз читалачко, али и филмофилско искуство, подсећа на оне више или мање разочаравајуће моменте у којима се прати „рад“ наводно окултних сила који нас, на крају, доведе до неког савршено рационалног и логичног решења, штавише, прозаичног и приземног. Вероватно би нам било драже да се Мратинко заиста вратио са оног света и кренуо у осветничке ноћне посете Турцима, да бере њихов страх и гони их далеко од српских огњишта. Али, оно што је можда од трајне важности јесте питање на шта се рачунало када се пребегло превари, на које димензије човековог бића, на који облик осетљивости. И то питање, када зађемо међу старе, камене, нахерене надгробне споменике у Вампирачи враћа нас веровањима у нарочиту снагу и знање, тајновиделачку и пророчку

У њуљивој каменој сјражи сјоменици сањају о вечности: Вампирача

Фото: Кашира Ђебадин

моћ оних који су били „са друге стране” који су (парафраза дела романа најзначајнијег балканског теоретичара хорора Дејана Огњановића) „имали довољно душе да се врате”. Али, таква запитаност враћа нас и у културној историји кроз погребне обичаје потврђиваној усмерености ка разграничавању доњег и горњег света, света живих и света мртвих. Има ли уопште чврстих граница?

Ћутљива камена стража

Када из Михајловца, Доброг Дола или Осипаонице дођемо до заравни на којој лежи Вампирача и погледом обухватимо гробље, упућени смо пре на доказе о променама до којих је дошло са временом, о томе да смо, за разлику од давних почека у морбидној сенци Бесишта, пред местом погребна преминулих становника села. Иако се са повећањем броја житеља у Михајловцу и Добром Долу појавила и потреба за засебним сеоским гробљима, и током неколико последњих година дешавало се да на Вампирачи буду испраћени потомци оних чије кости тамо почивају.

Слику која се указује посматрачу као да су изнедриле творачке, меланхоличне

снаге гробљанске поезије. У просторним односима унутар скупине камених споменика није могуће уочити неку правилност и плански распоред, ако је њих некада и било, па је утолико дејство призора моћније, драматичније, сабласније. У ћутљивој каменој стражи споменици сањају о вечности и бивају гложени зубима тог сна, неки прошарани лишајевима с муком се одржавајући у усправном положају, поједини зарасли у шибље и коров, у дивљој симбиози са запуштеним, вијугавим биљним врежама, неки накривљени или полегли, утонили или оронили, безимени или са још препознатљивим натписима. За оне са још видљивим уклесаним текстом јасно је да потичу из 19. века. А има и гробних каменова скривених у густишу набујалог растинја никлог на Вампирачи, у сенкама дрвећа и грмља, те нам њихово уочавање омогућава да схватимо да је гробље заправо веће него што изгледа. Читав полигон гробних знамења као да говори древним, заумним језиком који морамо покушати да чујемо и усвојимо да бисмо боље, коренитије упознали себе и начинили се осетљивијим за поруке Природе.

Прошавши зону старијих споменика, долазимо до оних који су очигледно но-

вијег датума, у чијим положајима већ можемо запазити тихи ред, а у натписима на њима јасније споне са новијом историјом тамошњих људи и породица, похрањене у тескобним црно-белим мермерним нијансама нашег страха пред коначношћу, од губитка најмилијих и растанка са њима.

Неким чудом, до гробља не допире несносан, готово радиоактиван смрад са оближње депоније кроз коју се буквално мора проћи ако се долази из правца Осипаонице и која квари и ружи зараван одакле пуца леп и широк поглед испуњен жути и зеленим бојама на земљи и савршенством небеског плаветнила.

Ту, на Вампирачи, можемо се поигравати остављајући отвореним питање о томе да ли је мит о вампиру сводљив на недовољно познавање анатомije и процеса до којих долази или може доћи са биолошким крајем, или је плод порива психе која се не мири са оштрим границама, порива који може имати и злехудо лице. Ту, на Вампирачи, док споменике наткриљује суво, голо, турбо дрво на левој страни гробља, можемо бити сигурни да смо истовремено и трагачи и бића са потребом да оствљају трагове и белеге који чувају дах њиховог присуства.

**VILA
JUGOVO**

Beogradski put bb

026/ 647 271

065/ 45 20 270 069/ 28 64 079

www.vilajugovo.rs

Блатарински и други послови

Не тако давно, тек до пре пола века – а има Смедеревки и Смедереваца који се бистро сећају и тих година – постојала су у нашој вароши нека занимања и радње којих данас више нема. Нису нам потребна, рекло би се, прегазило их је време... Нека јесте, али неким се опет враћамо.

Ледаре смедеревске

Ледаре су некада била летња складишта леда. Током зиме, у време јаких мразева, лед је тестерама и секирама сечен на Језави и приобаљу на Дунаву и у блоковима складиштен у ледарама – специјално заштићеним бункерима. На Мајдану су постојале три, у дворишту Ђушића и Ђушиној улици две, и једна у дворишту Ламбре Димитријевића. Ледару су имале и кафана Боже Гачиног преко пута пијаце, иза садашње Парњаче, кафана Седам Јуовића коју је држао Душан Марковић у Кнез Михајловој улици, и Народна куја-на Мојсија Марковића. Лед се у бункерима паковао тако да је између сваке санте био дебели слој плеве и сламе.

Током лета лед је коришћен за расхлађивање пића и чување хране у угоститељским радњама, а користили су га и месари, посластичари и содације. Повремено су га користила и домаћинства која су имала такозване „ајс кастну“ – специјални дрвени сандук са поклопцем чија је унутрашњост била обложена поцинкованим лимом и изводом са славином за отицање отопљене воде. На дно се стављао истуцани лед, а најчешће је преко леда постављана дрвена решетка на којој су држане посуде са храном.

Крајем тридесетих година прошлог века у Смедереву, у Голубарској мали на простору где је данас спортска сала Техничке школе, кафеција Радојко Глишић је имао и такозвану „Вајфертову машину“ за прављење ледених блокова. Та машина је уништена за време експлозије муниције у Тврђави. А вештачки лед је крајем

четрдесетих година прављен другом технологијом у неком широком бунару на Мајдану код Ватрогасног дома. Ту је ледару, све до почетка шездесетих када је клизиште затрпало бараку, држао неки Смедеревац звани „Шваба“.

Лети су кочијаши из ледара шпедитерима развозили лед корисницима у граду. Санитарна инспекција је од 1953. године почела да забрањује коришћење леда са Језаве као санитарно недовољно поуздан, али су ледаре, као добро уносан посао, још за дуго илегално постојале, све до појаве првих расхладних витрина и фрижидера.

Крв ти пије – ал' те лечи

Још су стари Египћани, три и по хиљаде година пре нове ере, у медицини користили пијавице, црве-паразите, који претежно живе у слатким водама и хране се крвљу кичмењака за чије се тело причвршћују. У 19. веку пијавице су коришћене готово у свим болницама у Европи, а имали су их и поједини бербери. Јер, док вам, прилепљене за кожу сишу крв, из својих плувачних жлезда у крв убризгавају и враћају вам око стотину разних фермената који позитивно утичу на организам.

Стари смедеревски бербери су у својим радњама користили пијавице за „пуштање крви“ својим муштеријама. Држали су их у теглама које су, у сврху пропагандне, најчешће биле у излогу радње.

У некадашњим барама у околини Смедерева било је доста пијавица. Организовано сакупљање ради даље продаје у медицинске сврхе отпочело је 1833. године када су преко Дунава скелом у Смедерево дошла два Јерверјина – Соломон Вајс и Исак Хенинг. Њихова је првобитна намера била да у овим крајевима купују вуну и кожу. Међутим, у Смедереву су се нашли са трговцем Аврамом Булом, такође Јерејином, који их је увео у посао с пијавицама. Они

Ујесен, када се прожђе довозило на ошкуй, колона „слајких“ шаљиха улејљених широм која се из њих цедила, проишзала се градом од „шаљихашкој йаркинџа“ у Цијанској мали ља све до Подрума

су у околним селима ангажовали жене и децу да за њих скупљају пијавице које су после преносили у Ковин и даље пласирали у европске градове. На то је реаговао смедервски суд и забранио тај „блатарински посао“ с образложењем да у томе држава има монопол. Касније су трговци пијавицама морали са смедервским магистратом да закључују вишегодишње уговоре о праву да прикупљају и извозе пијавице, уз обавезу да уредно плаћају „аренду“.

Коришћење пијавица у медицинске сврхе готово да је престало половином прошлог века, али их поново, и све више, користи алтернативна медицина под далеко привлачнијим називом – хиродотерапија.

Мршаво, малено кљусе лагано таљиге вуче...*

**Стих из песме Војислава Илића „Сиво, суморно небо“*

Таљигаши су, углавном, градски превозници који су разну робу и ствари превозили колима званим таљиге (није познато чија је то реч али ју је Вук уврстио у свој речник). То су једнопрежна или двопрежна коњска кола са четири дрвена точка и без гибњева па вожња у њима, посебно по лошим путевима, није нимало била пријатна. Странице – канате – биле су од пуних дасака које су се ослањале на држаче – ступце. Нешто удобнији градски запрежни превоз касније је обављан колима познатијим под називом „шпедитер“ (од италијанске речи *speditore* изведене од латинског *expedire* – отправљати, слати робу). Шпедитер је, за разлику од таљига, био шири, није имао странице већ само дрвени под, такозвану „душе-

му“ на коју је било могуће товарити са свих страна. Међутим, имао је лиснате гибњеве – четири дужна и позади два попречна – па је вожња била много удобнија. Остала је у сећању слика са смедервских улица којима су каскали коњићи вукући шпедитере, кочијаше седели постранице на „душеми“, крај њих био џакчић са сеном, а позади висио конопац ако затреба нешто да се њиме веже.

Таљигама и шпедитерима су најчешће радили сиромашни превозници који нису могли да купе и издржавају јаче коње већ су имали ситне, често старе и изнемогле коњиће. Њихова станица је била на Калемегдану, близу железничке станице, и код Доње ваге, а таљигаши су своје муштерије најчешће чекали у „Солуну“ и „Битољу“ – оближњим кафанама.

Међу најпознатијим смедервским кочијашима – таљигашима између два рата су били Мита Рмпалија, Андра Коњодерац, Воја Баласука, Милорад Миленковић звани Сакаројка, а пред рат и после радили су и у памћењу Смедереваца остали Светислав Тасић, Мика Шилџа, Тоша Бамбало, Михајло Шушњар, Бора Сувачар... Њих су већ крајем шездесетих година прошлог века потпуно истиснули с градских улица лаки камиони и трицикли који су касније добили моторе.

Ове, и још неке приче о занимањима која нестају биће објављене у другом тому Енциклопедије Смедерево.

Иван Ситојић

Плажа

Када притисну летње врућине, а некада су лета стварно била лета рећи ће они старији Смедеревци, где ће човек него на Дунав.

Данас имамо базен, климу и у стану и у колима, данас идемо на море, а некада нам је Дунав био све то.

Лети, од Веслачког па скоро до Железаре, која није била стара јер новије није било, обала Дунава постајала је **плажа**.

Пре Другог светског рата било је ту, код Веслачког клуба, и Градско купатило, уређено купалиште са кабинама за пресвлачење, али га на овој фотографији која нас враћа у 1958. годину, нема.

Постоји још једна, десет година старија слика, али само у сећању нашег хроничара. Ни на њој нема тог Градског купатила јер је на овом простору била депонија старог гвожђа. Брда гвозденог отпада, од старих вагона и делова тенкова до зарђалих кланфи и ексера који више нису могли да се исправљају *да послуже*, толика брда да се, залутате ли међу њих, само небо могло видети.

Све то чекало је да у Сименс-Мартиновој пећи у Железари опет постане нешто корисно, јер је ваљало обновити земљу ратом порушену.

Смедеревци су, упоредо, обновили и своју плажу.

А данас је више нема. Осим у сећањима и на понекој старој фотографији.

Ваљда нам не треба када већ мамо базен, климу и у стану и у колима, а можемо и на море. Уосталом, па нити су лета – она лета, а ни ми нисмо више они од пре.

Ни Дунав није онај стари.

Осим рибарима.

Зато је ту овој причи крај.

Лети је обала Дунава постајала плажа...

... а данас је више нема. Осим у сећањима и на понекој старој фотографији.

Лепа Мара, деспота Ђурђа кћи

Монографија Михаила Поповића Мара Бранковић. Жена између хришћанској и исламској културној круи у 15. веку (Академска књига, 2014), представљена је јубили у Новом Саду и Београду током месеца маја текуће године, поводом њеној издања на српском језику. Мара Бранковић, кћи деспота Ђурђа Бранковића, жена султана Мурата II, киниорка и дародавка, својим животој била је везана и за средњовековни смедеревски двор, заузимајући изузетно значајну улогу у историји и култури српској средњеј века.

Пише: **Мр Снежана Цвејковић**

Аутор наведене монографије, Михаило Поповић (1978) је византолог у Аустријској академији наука. Дипломирао је на Универзитету у Бечу (2000) на коме је докторирао пет година касније. Истовремено, докторски рад је писан на Кингс Колџу у Лондону. На Универзитету у Бечу предаје предмете Историја југоисточне Европе и Византологија. Ауторова тема докторске дисертације управо је преточена у књигу коју представљамо. Очекивано, иницијално надахнуће за њено писање били су богати фондови библиотеке српске цркве „Свети Сава“ у Лондону. Истраживање је даље обухватило велики број писаних извора, византијских, српских, турских и угарских.

Научно одговорна монографија

У приказу ове књиге Светлана Томин је навела следеће: „Историографски извори, хронике, хагиографије, путописи, повеље и писма, посебно документи из Државног архива у Венецији, омогућили су аутору да се посвети питању организације харама турског султана, као и друштвеном положају који је Мара тамо имала на основу своје вере и порекла. Први пут у нашој науци сабрани су сви писани извори 15. века, али и нешто каснији, у којима се Мара помиње.“ Након уводног дела у коме аутор образлаже циљ и структуру истраживања, следе поглавља која хронолошки прате Марин живот, од рођења, преко удаје за султана Мурата II, до повратка у Србију те бекства у Турско царство, и, најзад, Мара Бранковић као самостална жена у улози посредника између идеолошки и политички супротстављених страна. Последње поглавље је изузетно богате структуре са детаљно анализираним ктиторском делатношћу Маре Бранковић, њеном улогом добротворке, заступнице своје породице и посреднице по налогу Мехмеда II. Књига се завршава Прилогом са документима из Државног архива у Венецији, списком литературе и извора, регистром и пописом илустрација.

Писана студиозно и научно одговорно ова монографија представља драгоцен допринос познавању не тако познате улоге жена у нашој средњовековној историји, те тиме и у историји југоисточне Европе 15. века.

Турска царица православне вере

Српска принцеза Мара Бранковић, била је кћи деспота Ђурђа Бранковића и Јерине (Ирине) Кантакузен, рођена око 1418. године. Име је добила по баки са очеве стране. Најраније детињство је по свој прилици провела у области којом су тада владали Бранковићи. Закључење мира између деспота Ђурђа и Мурата II 1428. године, имало је за последицу уговарање брака између деспотове кћери Маре и поменутог султана. До венчања је дошло нешто касније, како би Мара временом стасала, и то 1436. године. Била

„... Лик Маре Бранковић иорирейисан је на Есфијменској иовелии...“

је то велика свечаност на двору деспота Ђурђа у Смедереву. Отац је припремио мираз који „се састојао од богате одеће, накита и дарова за султанове слуге у вредности од четири стотине хиљада млетачких дуката, као и од територијалних уступака са српске

стране" – пише Михаило Поповић. Такође, он наводи да у изворима углавном нема помена о животу Маре Бранковић у турском харему. Она је после венчања у Једрену послата у Брусу, а веома је важан податак да је као династичка султанова жена сачувала своју хришћанску, православну веру.

Мара Бранковић са султаном није имала децу, а Муратовог сина Мехмеда прихватила је као своје дете и до краја живота остала са њим у добрим односима који су били испуњени узајамном подршком и поштовањем. Мара Бранковић није успела 1441. године да спречи ослепљивање рођене браће Стефана и Гргура. Након смрти Мурата II, наследник Мехмед II пустио је своју маћеху из харема и уз велике почасте дозволио јој да се врати оцу у Смедерево. Убрзо јој је за издржавање даривао области Топлицу и Дубочицу, тако да је она наизменично боравила на њима као и у Смедереву. Приликом дочека и преноса моштију Светог Луке у Смедерево, Мара је такође била присутна. „Према београдском рукопису, прворођена ћерка деспота – дакле Мара – израдила је одежду од тканине проткане златним нитима за светитеља, који је ношен у процесији око зидина града Смедерева и коначно стављен на одар у митрополиској Благовештењској цркви." Мара је била присутна у Смедереву и на сахрани свог оца, 1456. године, након чега је наступио породични раскол, после кога се након шест година она вратила у Турско царство код Мехмеда II. И управо тада почиње нова етапа њеног живота.

Прва међу племкињама

Од Мехмеда II Мара је добила области на северу данашње Грчке: Жежево, Мравинце и Доксомбус југоисточно од Сера. Живела је у свом двору у Жежеву (данас Дафни у Грчкој), окупивши око себе племство и свештенство. Од 1457. године преузела је ктиторство над манастирима Хиландаром и Светим Павлом на Светој Гори. Своју кућу у Стамболу завештала је светогорском манастиру Ватопеду. Године 1469. добила је дозволу од турског султана да мошти Светог Јована Рилског из Великог Трнова пренесе у манастир Рилу. Ове године код Маре у Жежево прелази да живи њена млађа сестра Катарина Кантакузина. Овај период испуњен је низом дипломатских мисија углавном у служби турског султана, у којима Мара себе титулише као „госпођа царица Мара", док је султан Мехмед II титулише као „прва међу племкињама, моја

мајка Деспина Хатун", наводи у својој књизи Михаило Поповић. Многи дипломатски контакти били су везани за Дубровачку републику и Високу порту. На двору Маре Бранковић у Жежеву живе-ле су сиромашне девојке или сирочад, које су одгајане за будуће монахиње. Њено име се доводи у везу са историјско-географском облашћу Каламарија, управо у области у којој је њена ктиторска делатност била интензивна, а коју чини простор на југозападу Халкидикија, између Солуна и полуострва Касандра, у коме је она „лепа Марија".

Принцеза Мара Бранковић умрла је у Жежеву 1487. године на празник Воздвижења Часног крста. Претпоставља се да је сахрањена у Жежеву или у манастиру Богородице Икосифинисе/Косинице југоисточно од Дrame.

Хероина средњовековне историје

Лик Маре Бранковић портретисан је на Есфигменској повељи коју је њен отац издао у манастиру Жича 1429. године. Представљена је у горњем реду, поред мајке Јерине, са златном круном на глави и озбиљним изразом лица који оставља утисак умне особе. Аутор монографије посебну пажњу посветио је анализи и опису Марине представе на овој повељи. Одевена је у раскошну одећу и носи наушнице које се састоје од црвеног драгог камена и три бисера. „Загонетку чини предмет који Мара са два прста – палцем и кажипрстом – држи у левој руци". Аутор закључује да је реч о малом златном глобусу са једноставним крстом, чиме је Мара додатно издвојена међу браћом и сестрама „с обзиром на очекивани положај жене моћног – мада нехришћанског – владара".

Народни песник опевао је њену трагичну судбину, кривећи њену „бездушну" мајку Гркињу, из милоште је називајући лепом Маром, да би у романтичарском 19. веку прва српска сликарка, учена Катарина Ивановић насликала монументално платно евоцирајући сећања на давне догађаје под називом „Турски поклисари просе Мару" (дело се чува у Народном музеју у Београду). Од почетка двадесетог века до данас о њој је написано више романа.

Монографијом Михаила Поповића *Мара Бранковић. Жена између хришћанског и исламског културног круга у 15. веку*, добили смо стручан и поуздан рад о хероини наше средњовековне историје, сведоку значајних догађаја у троуглу између Србије, Византије и Турског царства у сумраку 15. века.

**РЕГИОНАЛНИ ЦЕНТАР
ЗА СТРУЧНО
УСАВРШАВАЊЕ**
СМЕДЕРЕВО

На простору од 1200 м2, поред идеалних услова за организацију семинара, трибина, симпозијума, презентација... Центар учесницима пружа могућност смештаја у једнокреветним, двокреветним и трокреветним собама и апартманима.

Горанска 66 • 11300 Смедерево
тел/факс: 026 / 619-906, 026 / 619-907
office@rcsmed.edu.rs • www.rcsmed.edu.rs

Храм достојан Смедеревске жупе

Одрасијање уз баку католкињу обележило је моја каријера и интересовања и инспирисало овај текст, који ће, надам се, бити скроман допринос верском суживољу у нашем граду. Разговори са Моником Косовац, за чији књижики захвалности дугујем Јелени Брзај, као и књига Зорана М. Јовановића „Смедеревска жупа рођења Св. Ивана Крститеља – средиште сусрећивости историје, људи и традиција” коју ми је љубазно уступио Снежана Цвејковић, помогли су да се од калемитоског сећања из деценија развије јаснија слика о живој католшкој заједници у Смедереву.

Пише: Весна Агић

Историјат католичке заједнице на тлу Смедерева може се са сигурношћу пратити од 15. века, када се у новоутврђеном граду насељава знатан број дубровачких трговаца. Неки од Дубровчана стичу високе положаје на двору деспота Ђурђа Бранковића, а најпознатији међу њима је протопастор Паскоје Сорочевећ, који је управљао деспотовим финансијама. Сви католици живели су у Латинској четврти, према обичају оног времена да етничке и верске заједнице формирају засебне махале. Извори говоре о две католичке цркве, од којих је градска, катедрална, била посвећена Св. Михаилу, а дубровачка капела, ван града, Св. Андрији. Убрзо по паду Смедерева у турске руке 1459. године, катедрална црква је претворена у џамију, а капела је наставила да ради без звона и звоника, са знатно смањеном паством. Од XVI до XX века, административни значај и бројност локалне католичке заједнице варирали су у складу са политичким приликама, па је тако за време аустријске владавине (1718-1739) Смедерево по важности одмах иза Београда.

Београдско-смедеревска надбискупија

Права стабилност и процват смедеревске католичке заједнице наступају тек 1924. године са обновом Београдско-смедеревске надбискупије. Већ 1926. године купљен је плац у Улици Стефана Немање, данас број 9, за изградњу цркве и стана за свештеника, са намером да се један пастор стално настани у Смедереву, које бива проглашено засебном жупом. Нова црква посвећена Рођењу Св. Ивана Крститеља била је освештана 24. априла 1927. године уз свечану процесију коју су музички оплеменили хор „Сартида” и „Смедеревски певачки збор”. Председник Општине, представници Српске православне цркве и сви важни градски поглавари присуствовали су догађају.

Богат верски и културни живот смедеревске католичке заједнице који је уследио, пресечен је експлозијом муниције у тврђави 5. јуна 1941. године када је центар града савијен са земљом уз многе људске жртве. Наступио је период снажажења и изнајмљивања разних приватних кућа за потребе католичког богослужења. Према сећањима моје баке, неретко се у том периоду одлазило и у Ковин на мисе. Као и у случају њене породице, многи су локални католици били избеглице из Словеније, који су побегли после анексије од стране Немачке. Део заједнице формиран је од радника католичке вероисповести, који су долазили привучени могућношћу запослења у тешкој индустрији. По завршетку Другог светског рата, смедеревска католичка заједница бројала је свега око две стотине душа.

Групно венчање за нови почетак

Нова капелица Св. Ивана Крститеља освештана је 1954. године у оквиру жупне куће, у улици Стефана Немање, одмах по-

ред места на коме је пре експлозије била црква. Према сећањима младих чланова заједнице, која се односе на последњу деценију XX века, око педесет људи похађало је мисе у овој капелици, а најпосећеније биле су „поноћке”, вечерња Божићна богослужења. Свака поноћка била је праћена појањем црквеног хора. У оквиру жупне куће увек је станао свештеник, који је поред редовних литургијских обавеза обилазио паству и примао посете. Фокус пасторалног деловања био је на младима, за које је суботом била организована настава веронауке. Недељом су мисе биле редовне, а често су одржаване и у поподневним часовима радних дана.

Све су се наведене активности наставиле, па и интензивирале када је Смедеревска жупа добила достојан храм, посвећен Рођењу Св. Ивана Крститеља, чија је изградња одобрена 2001. године.

Исте године, на дан Св. Филипа Нерија (26. мај) организовано је групно венчање на месту где су започете припреме за изградњу новог храма. Том приликом црквени брак склопило је шест брачних парова у којима је по један супружник био католичке, а други православне вероисповести. Овим чином, дозвољеним према учењу католичке цркве, парови су својим цивилним заједницама придодали и духовну димензију. Свештенодејствовали су надбискуп београдски Станислав Хочевац, тадашњи жупник смедеревски Стјепан Баришић и још неколико католичких свештеника, уз присуство и једног православног, пароха Зорана Ђуровића. Веселој атмосфери светковине допринели су оркестар смедеревске Музичке школе „Коста Манојловић” као и тамбураши из Бановаца. Младенци и званице плесали су валцер, а догађај је одјекнуо у медијима, најављујући нови почетак за смедеревску католичку заједницу.

Наредне, 2002. године, у априлу, надбискуп Хочевац освештао је камен темељац цркве, а у јуну 2006 и готову цркву, која је подигнута према пројекту београдског архитекте Мирослав Пашагића.

На жалост, убрзо по изградњи, више су пута у дневним новинама освануле вести „Каменована католичка црква у Смедереву”, а за ове експлозије били су одговорни тинејџери.

Од 2005. до 2008. године десило се више таквих напада приликом којих су страдали витражи на фасади, поред улазних врата. Од 2008. године обезбеђен је појачан надзор полиције, који је ефикасно стао вандализму на пут.

Скромност по Јеванђељима

Архитектонско решење цркве Рођења Св. Ивана Крститеља савременог је карактера, одаје скромност и једноставност које проповедају Јеванђеља. Чисте, правоугаоне форме, подређене функционалности, подсећају на стваралаштво Мис Ван дер Роа (Mies van der Rohe), а сакрални карактер наглашен је звоником и мозаиком Св. Ивана Крститеља, последњом од довршених мозаичких целина које је за смедеревску цркву урадио Марко Рупник. Овај изузетно цењени уметник, Исусовац, писац духовних књига и професор Папинског свеучилиштва, аутор је свих витража и мозаика у цркви Рођења Св. Ивана Крститеља. Пореклом је из Словеније, а студије теологије и сликарства овекао је докторатом у Риму, на Папинском свеучилишту *Gregoriana*. Међу најтраженијим је ствараоцима католичке сакралне уметности, па се у његова остварења убраја и мозаичка представа *Redemptoris Mater* у Папиној ватиканској капели. Као саветник, Рупник је учествовао у декорисању православног храма Св. Саве у Београду.

Поред већ поменуте композиције на фасади смедеревске католичке цркве, у ентеријеру се налазе његови мозаици Христа Пантократора у олтарској апсиди, и Крштења Христовог на олтарском зиду, као и представа Богородице на зиду десног црквеног брода, испред клупа намењених верницима. Тиме је Богородичина улога посреднице и заступнице људи пред Господом симболично наговештена положајем између уздигнутог подијума са олтаром, на коме свештеник обавља свете тајне, и ширег простора цркве, коме може приступити сва паства. На олтарском зиду налази се и табернакл – ковчежић у коме се чува посвећена хостија, украшен Христогрaмом „IHS” у мозаику.

Смедеревска католичка црква посвећена Рођењу Св. Ивана Крститеља

Марко Руџић, професор Палинског свеучилишта, аутор је свих виџража и мозаика у цркви Рођења Св. Ивана Крститеља

Амвон, олтар и крститељница од белог брачког мермера, дело Вере Клепеј Турншек, симболично представља комплексност људске природе

Амвон, олтар и крститељница од белог брачког мермера, дело су Вере Клепеј Турншек, архитекткиње из Словеније. Двојака обрада свих делова мобилијара, при којој су неке површине углачане а друге остављене у рустичном стању, симболично представља комплексност људске природе, која функционише и на прималном, телесном и на просвећеном, духовном нивоу. Чин којим се хришћански верници придружују заједници, односно крштење, у центру је посвете и иконографије смедеревске католичке цркве. Сходно томе, крститељница је најсмелијег облика, којим је уметница пред нас поставила мноштво тема за контемплацију. Гломазни квадар брачког мермера као да је „распукнут“ посудом у којој се чува света вода за шкропљење новокрштених. Лепо углачана и сјајна, она израђена из рустично обрађених унутрашњих страна мермера, представљајући тежњу тварног да се уздигне и оплемени прихватањем Божије речи. Два неједнака дела камена раздвојена „крсним зденцем“, могу симболично представљати два периода у човековом животу, пре и после духовног препорода, а присутна је и алузија на две ере људског постојања, пре и после Христа.

Културно благо припада свима

Прве године по изградњи нове цркве Рођења Св. Ивана Крститеља посебно је обележило деловање жупника Стјепана Баришића, који је у Смедереву службовао од 1998. до 2008. године. Упамћен је као вредни прегалац на неговану духовног живота своје пастве, која радо спомиње његову посвећеност младима, редовне прилоге у листу „Благовести“ као и бројне активности које је организовао или координирао. Његов рад наставили су Марко Трошт (у Смедереву од 2010 до 2014), и актуелни жупник италијанског порекла, Џеремија Маса (Geremia Massa).

Смедеревска жупа омогућава учешће локалних верника у важним семинарима и окупљањима католичког света, али и шире хришћанске заједнице. Преко ње се млади могу пријавити за годишње дружење у Равној Реци код Деспотовца, као и за посету екуменској хришћанској заједници у Тезеу (Taize), Француска. Папина гостовања у земљама региона такође су пропраћена организованим одласцима, а омиљени датуми окупљања јесу црквене славе, које се обележавају на дан свеца или догађаја коме је црква посвећена. Тако су Смедеревци гостили, а и посећивали католике из Београда, Крагујевца, Ниша, Алексинца, а најживље су везе са Скореновцем и Ковином. Смедеревској жупи припадају Пожаревац, Костолац, Велика Плана, Смедеревска Паланка, Велико Градиште, Петровац на Млави, Гроцка, Кладово и Доњи Милановац.

Надбискуп београдски Станислав Хочевац чест је гост жупе и цркве Рођења Св. Ивана Крститеља у Смедереву, у којој је 2013. године служио Божићну мису. Чинодејствовао је и приликом последње прославе дана Рођења Св. Ивана Крститеља, 24. јуна 2015. године. Сваки важан корак у изградњи и декорацији цркве лично је испратио и благословио, од камена темељца, до последњег Рупниковог мозаика на фасади. Са проповедаонице је често упућивао поруку да сви хришћани, без обзира по ком календару славе празнике, треба да се осећају као браћа и сестре.

Додала бих томе да сви Смедеревци, без обзира на порекло и вероисповест, треба да се поштују, што боље познају и за наредна поколења очувају све градске светиње и културна блага, у које се описана црква свакако убраја.

Музика је изабрала мене

Иако јој је само 27 година, наша суџађанка Сашка Јанковић већ има завидну каријеру. Ако ову девојку нисте упамтили из „Првог класа Србије”, ако је нисте применили као пратећи вокал на овојгодишњој Евровизији, можда је знате из смедеревске музичке школе или Дома културе, (данас је то, да не буде забуне, Центар за културу), у ком је ова млада певачица имала своје прве озбиљније наступе.

Ових дана **Сашка Јанковић** има пуне руке посла. Нова песма „Бетмен” се већ увелико **врти** на радију и у клубовима, док она са Beyonce tribute bendom „Single ladies” наступа по региону и Европи. Има заказане концерте до краја лета, али већ увелико ради и на новој песми. Каже да је дуго није било у јавности из приватних разлога, и да се сада „ваља вратити у стилу”.

Ипак, Сашка је нашла мало времена да са нама поприча о својој каријери, наступу на Евровизији, плановима за будућност и, наравно, Смедереву.

Одрасла сам у Смедереву...

... и као родни град увек ми је у срцу. Он за мене значи корпу пуну успомена. Међутим, због мноштва обавеза ретко имам времена да долазим, па најчешће **банем** да бих се видела са породицом и пријатељима и тада обавезно дођем и до центра да прошетам. А требало би мало чешће да долазим јер стварно много прија када вас људи из родног града воле, подржавају и када им се допада оно што радите.”

Иако признаје да јој је **база** сада у Београду за Сашку ће посебан значај увек имати улица краља Петра, Веслачки, Тврђава, Дуд... И, наравно, Музичка школа „Коста Манојловић”:

„Музичка школа је сјајан период током мог одрастања који ми је дао високе основе за професионалније бављење музиком. Сјајно друштво, још бољи професори који су ме научили за цео живот и поставили знања у пољу у којем сам данас. Другачије су школе – животна и сценска, у односу на образовну, али сте много јачи када познајете више поља.”

Ова млада уметница је запажене музичке наступе имала на свим већим регионалним фестивалима, објавила је неколико синглова, а јавност је најбоље памти по учешћу у такмичењу за „Први глас Србије”. Ипак, сада када већ озбиљно плива водама шоу бизниса каже да све изгледа много лепше него што заправо јесте:

Изгледа да је музика изабрала мене...

... а тек касније и ја њу. Одувек ми је то најбоље ишло у односу на остале ствари којим сам се бавила – и сцена и тон. Када мало боље размислим, мислим да то никада нисам **одабрала**. Штавише, увек сам говорила да не бих волела да се бавим музиком. Иако ми је то данас постао посао, и даље то видим као нешто што ме испуњава, а сада знам да тако и треба да буде. Када нешто волите мање га схватате као посао и све вам је много лакше... Ваљда је овакво размишљање, овакав мој приступ музици учинио да немам ни идоле и узоре, већ да трагам за људима које ћу поштовати и од којих ћу учити.”

Сашка је ове године као пратећи вокал по трећи пут била на Евровизији. Пратила је Милана Станковића 2010. године, већ наредне је са Нином Радојичић певала у Дизелдорфу који је био домаћин, а ове године је у Бечу пратила Бојану Стаменов. Смеје се када јој кажу да је постао прави **ветеран Евросонга**:

„Ветеран у пратећим вокалима, можда. Много је лакше када то све већ прођете једном, односно у мом случају, два пута пре тога. Ове године сам се осећала најопуштеније. Само ћу рећи да су сви рекли да је српска делегација као породица. Многи су ме

питали и за чувену Кончиту и морам да кажем да је она професионалац прве лиге. Уопште, Евросонг је огромно искуство, посебно ако желите озбиљно да се бавите овим послом.”

Родни град је заувек родни град

Када се са Сашком Јанковић разговара о Смедереву немогуће је не поменути њене, нажалост прерано преминуле родитеље које и данас памти много Смедереваца:

„Драго ми је да људи знају да сам су ми баш они родитељи, а и да смо брат и ја, уз своје успехе и труд за који су они заслужни, поносни што смо њихова деца. Бићу срећна и захвална ако постигнем бар део њихових успеха. Но, ипак је то веома интимна ствар за мене. Зато о томе ретко говорим.”

За крај, питали смо је да ли би у некој будућности могла да замисли себе са сталним пребивалиштем у Смедереву.

„Београд је за сада база. Али, у животу... Ко зна... Можда у неком наредном периоду то буде Европа, па и свет... Видећемо. Ипак, родни град је заувек родни град у који могу да се вратим.”

Александра Бојановић

Илузија простора

Већ у вршићу открили су не само љубав према цртању већ и његов таленат, па су му још тада прве децје илустрације објављиване у децјим новинама „Лане“. То су зајазили и и његови родитељи који су му омогућили да, осим на кошарку, иде и у разне приватне школе цртања. Најпре код познатој смедеревској вајара Селимира Јовановића, а на крају и код мр Властие Филиповића, иакође, врхунској смедеревској вајара и графикара. Данас је и он уметник. Ово је прича Борис Јекнића.

„Мастер рад на Факултету примењених уметности одбранио сам крајем 2013. године, добио сам звање – мастер примењени уметник, и бар за сада завршио сам са студирањем. Мастер рад имао је тему „Илузија простора“, и састојао се из практичног дела, а то је сама слика, и теоретског дела који чине разне презентације и елаборат. Практични део „Моја породица“ изведен је на собним вратима моје породичне куће. У питању су троја врата и на сваким се налази по један укућанин у одређеном издању, а то су моја мајка, отац и брат. Кад сам писао елаборат занимљиво је да уопште није постојала литература на нашем језику, зато сам морао да се користим страном, углавном на италијанском и енглеском језику. Комисија, коју је предводио професор Мирослав Лазовић, била је одушевљена самом идејом, као и реализацијом, а елаборат су посебно похвалили као најуспешнији у мојој класи.“

Талентовани „нушићевац“

Успомене из смедеревске ОШ „Бранислав Нушић“ свеже су и незаборавне. Нешташлука је било на претек. Надам се да су наставници заборавили оно што им се није свидело и да нас памте по ономе што је било позитивно, духовито и интересно. Школи сам оставио осликане унутрашње зидове по жељи директора Драгана Јовичића. Имао сам инспирацију да урадим много више, али спрејери којима сам шарао зидове нису били ни мало јефтини и једино их је било у Београду. Како сам углавном цртао тајно, без знања родитеља, а новац за спрејеве скупљао од чепарца, једном сам да бих уштедео на превозу, ишао бициклом до Београда и назад. Биле су то праве авантуре.

Мурал на спољном зиду школе је завршен пројекат који сам почео 2011. године. Моји другови и ја имамо жељу да се преко целог тог зида одради мурал посвећен нашем насељу, у коме смо одрасли и постали људи. Ја сам направио неколико идеја како би овај зид могао да буде реализован и надам се да ћу кроз годину или две наставити где сам стао пре четири године.

Желим посебно да истакнем и уједно захвалим директору Школе Драгану Јовичићу на разумевању и подршци. Јер, упра-

во је он рекао мојим родитељима за Школу у Шапцу.“

Школовање у Шапцу

„Када смо отишли први пут мој отац и ја, одмах нам се свидело. Пријемни испит се састојио из сликања, цртања и вајања. Од око три стотине пријављених кандидата био сам први на листи, и схватио сам да је уметност оно чиме желим да се бавим. Године 2004. одвојио сам се од родитеља и почео да живим приватно. Незгодан је било у почетку јер нисам никога познавао, али брзо сам се уклопио и стекао нове пријатеље. Та школа је једина школа примењених уметности у Србији. Сама чињеница да она има једанест смерова, тачније образовних профила, говори да је то једна озбиљна институција. Одлично је организована и опремљена за практичну наставу за сваки смер. Као конзерватор-преparator имао сам прилику да конзервирам оригинале музејских вредности, као сто су дела Милића од Мачве, а то је најбоља могућа пракса. Школа током године организује доста традиционалних изложби, које су медијски пропраћене, чак смо више пута ми као ђаци били гости на разним телевизијама, не само на локалном нивоу.“

Средњу школу сам завршио као ђак генерације у практичном делу, па ми је

успех на студијама био загарантован. Наравно, ја сам својим ангажовањем допринео томе. Средњу школу у Шапцу препоручио бих свакоме ко жели да се бави било којом граном уметности, јер поред великог броја смерова, омогућава све видове праксе за средњошколски узраст. Ту су и професори који су врхунски стручњаци.“

На факултету и по дванаест сати

„Ми смо били прва генерација која је на факултету имала програм по Болоњ-

ској декларацији. Програм претходних генерација, који је подразумевао пет година студирања, ми смо морали да урадимо за четири, а то није било нимало лако. Посебно зато што нам је две године био ускраћен буџет, јер држава није хтела да финансира Универзитет уметности. Такође, постојао је проблем у бодовању предмета, који су имали и студенти осталих факултета. Сви заједно смо штрајковали и изборили се да те две године, не плаћамо школарину која је на мом Факултету у том тренутку износила око две и по хиљаде евра. Тек су на мојој трећој години студирања ствари почеле нормално да се одвијају и студенти са довољно бодова почели су да добијају стипендије и кредите.“

Упркос финансијским проблемима и свим збркама, успео сам да се усресредим на оно због чега сам заправо и уписао студије.

На Факултету примењених уметности имао сам мало другачије искуство него у средњој школи. Тада сам почео да размишљам о самој слици, како је поставити, шта нагласити, које боје користити... Био сам веома посвећен, дешавало се понекад да и по дванаест сати останем на Факултету, и да одем кући заједно са теткицама. Није ми падало тешко јер радим оно што

волим. Желео бих да истакнем професора Ратка Лалића који је као педагог имао посебан однос према сваком студенту. Био је редован на предавањима, а као један од наших најбољих сликара био је прави узор."

Аљаска – незаборано искуство

"Велики сам љубитељ природе тако да је Аљаска за мене била прави избор. То је моје највеће искуство, када је реч о путовањима. Посао сам добио у Националном парку „Денали“. Радио сам у трпезарији за раднике две компаније, као диџеј у једној дискотеци, а брзо сам се прочуо и као добар – фризер. Људи које сам упознао тамо, били су одушевљени када су видели моје уметничке радове на Фејсбуку. Мојих дела има и тамо. У соби за рекреацију оставио сам унутрашњи мурал српског и црногорског грба који су били обавијени црвено-плаво-белом заставом. Шефови Американци су ми дозволили да га насликам јер су и на другом зиду постојали графити других земаља, чак су ми и обезбедили понешто од материјала.

Аљаска је прелепа, нетакнута природа. Пошто сам много радио стално сам ишао пречицама кроз шуме и имао сам прилику да налетим на лисицу, риса, па и неколико пута на црног медведа. Срећа је што тамо нема змија. Веверице су ми увек враћале осмех на лице када сам се преуморан враћао са посла. Са хладноћом нисам имао проблема с обзиром да сам тамо стигао крајем маја. Првих месец дана стално је био дан, и полако су почеле све мрачније и мрачније ноћи. Средином априла, имао сам прилику да видим поларну светлост. Упознао сам много људи са простора бивше Југославије, као и из целог света, лепо сам зарадио и савладао енглески језик. Стварно прелепо и незаборавно искуство."

УЛ-АЗ

"За време школовања у Шапцу учествовао сам на многим традиционалним изложбама у организацији саме школе које су биле у Библиотеци и Музеју града, у холу саме Школе, поводом годишњих изложби, Ноћи музеја... Мени је посебно драга изложба поводом педесет девет година Музеја Вука и Доситеја и двестотте годишњице од оснивања Велике школе у Београду, фебруар – март 2008. године. Од изложби на којима сам учествовао као студент истакао бих изложбу коју је организовао Факултет примењених уметности поводом шездесет година постојања у Великој дворани Дома културе Студентски град 2008. године, затим изложба мозаика у Крагујевцу, изложба слика на којој сам учествовао са својим колегама из класе у СКЦ-у, и изложба мастер радова у Дому омладине.

Посебно бих истако изложбу „Ниш Арт фондације“, 2013 године. Од три хиљаде радова за изложбу је одабрано шездесет радова. Моја слика „Циркус“, била је посебно запажена од новинара као и од сталног члана жирија, покојног господина Јована Ћирилова. Учествоваћу, за сада, на неким колективним изложбама са сликом „Борба за нови поредак“.

Много је важно да људи који имају иста интересовања буду повезани. Они се на тај начин боље организују. Наше смедеревско удружење уметника „УЛ-АЗ“ јесте младо, али има своје планове. Ситуација у држави је таква каква јесте, али ми не посустајемо, иако је данас најтеже нама неафирмисаним уметницима. Када је реч о изложби у Градској управи Смедерево, сама поставка изгледала је доста аматерски јер нисмо могли да добијемо адекватан простор, а и медијски је била слабо пропраћена. Гледаоци на екранима нису могли ни да виде слике излагача. За озбиљан рад Удружења потребна је и финансијска помоћ из буџета Града Смедерева."

Смедерево је посебан град

"Посебно бих желео, и то је мој први циљ када је у питању самостална изложба, да организуем поставку у Смедереву. Размишљао сам да прво направим изложбу студентских радова, али ипак сам се определио да то буду ауторске слике које ће чинити један концепт. То би била прича о нашем друштву, о времену у којем живимо. Нормално, на начин како ја то видим. Израда тих слика иде доста споро, пошто се доста бавим поруцима и комерцијалним стварима које ми тренутно доносе зараду. То су углавном зидне слике, иконе и, наравно, уље на платну, а људи најчешће поручују и разне портрете, породичне, свадбене..."

Култура је у Србији пала на ниске гране. Од уметничког рада може да живи само мали број уметника. Ја се на евиденцији Националне службе за запошљавање налазим скоро две године. Конкурисао сам на више места, чак и у неколико основних школа, али нисам имао среће. Жеља ми је да са својим искуством и знањем добијем стални посао у просвети или у некој културној институцији. Планирам да одрадим још неколико ауторских слика и да направим своју прву самосталну изложбу, коју ће најпре да приредим у Смедереву, а касније у Београду и највероватније по иностранству.

Рођен сам и одрастао у Смедереву, као и моји најбољи пријатељи. Овде желим да останем да радим и да заснујем породицу. Смедерево је посебан град и инспирација за сваког уметника. Међутим, градске структуре треба да покажу више разумевања за нас."

Драјан Павловић

POLIKLINIKA ĐORĐEVIĆ

Dr med. Ljiljana Đorđević
specijalista transfuziologije i kliničke biohemije

LABORATORIJA

- Internista - Ginekolog - Ultrazvuk - Urolog

Smederevo, Knez Mihajlova 89a, tel: 026/4631-085, 026/617-793
e-mail: poliklinikadj@open.telekom.rs

Матуранти

Баш ова фотографија, али много већа, пуне три-четири недеље красила је излог „Украса“ на корзоу 1965. године. Красила – јер је прва послератна генерација смедеревских металурга и машинаца завршила је своје школовање. Додуше, претходна генерација ће рећи да је она прва, али матуранти из 1965 то побијају тврдњом да су они први и започели и завршили школовање у новој згради Техничке школе јер су они пре њих школовање започели у Гимназији да би чак у октобру прешли у тек завршену нову зграду техничке школе.

Красила је фотографија и домове махом скромно школованих и образованих родитеља којима се остварила амбиција и жеља да се њихова деца редовно школују и образују, да боље живе.

„У том послератном периоду“, прича нам Никола Тасић – Цале „цела наше генерација је живела веома скромно. Куповало се на *тачкице*, *Р-картице* и *бонове*, ретке су биле породица које су имале радио, а о телевизору сте могли само да сањате.“

А њима су се снови остварили!

Слободан Јовановић – Дане Биљка био је Председник извршног већа Скупштине општине Смедерево, **Ђорђе Матејић – Ђоле** био је директор Фаграма, **Живослав Здравковић – Мамин Лепи** директор Техногаса, **Љубомир Капсарев – Капса** директор Петог ООУР-а у Железари, **Никола Тасић – Цале** технички ди-

ректор изградње Железаре, **Димитрије Мрвош – Браца** спортиста и познати фудбалер постао је успешан предузетник, **Милан Митровић – Мацан Главоња** власник је фирме у Италији, **Предраг Ивић – Кенеди** је власник фирме у Словенији, **Миломир Младеновић – Шиле** је генерал а **Милосав Милановић – Мексико** пуковник. **Љубомир Јевтић – Стари** био је у Железари директор Сектора за увођење Система Квалитета, **Драгослав Стевановић – Драга Мечка** директор Челичане, **Миодраг Добранић – Миле** директор у РТБ Бор, **Томислав Стојадиновић – Ђоле** директор у Топионици Злетово-Велес... **Србијанка Милановић**, једина девојка из генерације која је постала дипломирани инжењер, била је шеф Службе припреме у Железари.

Захвалност, каже Цале, дугују драгим професорима: Драгољубу Пајићу – чувеном Чика Паји који је био и директор и про-

фесор хемије, Радмилу Војиновић, Рудолфа Батушића, Томашу Церовићу, Војиславу Николићу, Божидару Минићу, Лазару Нинковићу, Ристи Илишковићу, Милораду Грујичићу, Душану Дрљачи, Славици Тривић, Бори Стеценку, Здеславу Лукетићу, Раденку Гајићу, Љуби Милошу, Сретену Петровићу, Драгиши Јанковићу, Душану Радивојевићу...

Њих су се сетили и сада, на прослави педесете годишњице матуре.

А школских љубави, јер је сигурно и њих било?

Оливеру Миловановић и Илију Милосављевића, другове из разреда, школска љубав је заувек спојила, и прерасла у брак.

Н.Т.Ц – Ј.Т

Треба радити у народу и за народ

Уређује: Драјан Мрдаковић

У јулу месецу навршило се сто двадесет година од оснивања Савеза српских земљорадничких задруга у Смедереву. Иницијатор и оснивач задружне покретности у Србији, Михаило Аврамовић, умро је пре 70 година у Београду.

Пише: Драјана Лазић

Историја земљорадничког задругарства у Србији саставни је део историје нашег привредног развоја. Иако је мисао о модерном удруживању зачета још седамдесетих година 19. века, јасну и конкретно утврђену мисао о земљорадничком удруживању и привредно-економском уздизању села, донео је **Михаило Аврамовић** са својих студијских путовања по Италији и Немачкој 1892. године.

Прва српска земљорадничка кредитна задруга

Оснивач задружног покрета у Србији, Михаило Аврамовић, рођен је у Дубони, 1864. године. Основну школу и шест разреда гимназије завршио је у Смедереву, а матурирао у гимназији у Београду. Дипломирао је на Трговачкој академији и Великој школи у Београду. Радио је као помоћник књиговође у „Београдској задрузи“ и Класној лутрији, а затим је био управник у „Подунавској окружној задрузи“ у Смедереву (1893–1895). После студијског боравка у Немачкој и Италији, где је проучавао функционисање различитих задруга на селу, враћа се у Србију уверен „да треба радити у народу и за народ“.

Прва српска земљорадничка кредитна задруга основана је 29. марта 1894. године у селу Вранову, у Срезу подунавском, Округу смедеревском. Основали су је Михаило Аврамовић и Лазар Савић у сарадњи са највиђенијим сељацима. Аврамовић, по занимању банкарски чиновник, имао је прилике да добро упозна село и његове проблеме. Због тога он, код избора врсте задруга, бира кредитну задругу као најпогоднију за решавање најтежег проблема – заштите сељака од зеленашких дугова. После Врановске земљорадничке задруге убрзо је основана задруга у Азани, затим у Малом Орашју, Михајловцу и Ратарима.

Капиталистички развитак смедеревске привреде

Кредитне задруге биле су, по својим начелима рада, копија кредитних задруга Рајфајзеновог типа немачког задругарства. У својим програмима рада и правилима

имале су као основни задатак решавање економских проблема села. Окупљале су у своје чланство сиромашније и средње сељаке и помагале им у снабдевању кредитом. Познаваоци друштвених и економских прилика у Србији у другој половини XIX века сматрају да је разумљиво што се задружни покрет јавио баш у смедеревском округу. Још седамдесетих година за Смедерево је био карактеристичан снажан капиталистички развитак привреде, што се огледа и у оснивању новчаног завода, Смедеревске кредитне банке, 1871. године. Крајем XIX века то је био најзадуженији округ али и најгушће насељен, са најбољим саобраћајним везама и највећим притиском капитализма.

У јануару 1895. године, у Смедереву, Михаило Аврамовић је основао лист **Земљорадничка задруга** и више од две деценије био уредник овог задружног гласила. То је био једини лист испуњен социјалном садржином, намењен селу и сељацима. **Земљорадничка задруга** је посматрала целокупно газдинство, све стране живота на селу и научила нашег сељака да води рачуна о својим економским интересима. Историја задругарства у Србији неодвојива је од историје овог листа.

Да би задруге успешније пословале, 20. јула 1895. године основан је Савез српских земљорадничких задруга у Смедереву. Управу савеза чинили су Владимир М. Љотић, Станко Лапчевић и Михаило Аврамовић. У намери да још видније истакне питање и значај земљорадничких задруга, Управа сазива први конгрес, који је одржан у Смедереву, од 29. августа до 1. септембра 1896. године. Почетком 1898. године Савез је пресељен из Смедерева у Београд, мењајући назив у Главни савез српских земљорадничких задруга.

Као управник Савеза, Аврамовић је учествовао у стварању Међународног задружног савеза 1895. и био његов члан до краја живота.

На Конгресу земљорадничких задруга, одржаном 28. септембра 1930. године у Београду, донета је одлука да се Михаило Аврамовић изабере за почасног и доживотног председника Савеза српских земљорадничких задруга.

*Живи споменик једној великој доба:
Михаило Аврамовић*

Смедеревски правац

Оснивањем земљорадничке кредитне задруге у Вранову почиње развој земљорадничког задругарства у Србији, а период задружне теорије коју је утемељио Михаило Аврамовић назван је смедеревски правац.

Смедеревски задружни правац наглашавао је етику и поставио извесну паралелу између моралних квалитета задругара и послова. Чврсто се држао неутралности према политичким партијама. Захваљујући моралности и обазривости, у току 35 година свога пословања издржао је неколико економских криза и два дугогодишња рата. Млађе снаге у Србији, руковођене различитим побудама, залагале су се за један сасвим нови правац рада земљорадничких задруга. Године 1927. долази до познатог Јагодинског конгреса, који је био резултат борбе двеју струја у задругарству. Под врло сумњивим околностима извршена је смена задружног вођства. „Смедеревски“ задружни правац уступа место „пожаревачком“ задружном пословном правцу. Борбе су вођене на штету самога задругарства, а представници и једног и другог правца тврдили су да управо њихово гледиште одговара основним задружним начелима. Задругарство постаје поприште великих афера и малверзација. Пред почетак Другог светског рата, криза је достигла свој врхунац.

Живи споменик једног великог доба

Михаило Аврамовић је умро 1945. године у Београду. Иза себе је оставио велики број чланака, расправа и монографских публикација о задругарству. Његови први радови, објављени у Смедереву, нису сачувани, али су Аврамовићеве савременици забележили податке о њима.

Поводом обележавања сто двадесете годишњице оснивања Савеза српских земљорадничких задруга у Смедереву и седамдесете годишњице смрти Михаила Аврамовића, Народна библиотека Смедерево у оквиру програма туристичко-привредне манифестације *Смедеревска јесен*, организује изложбу *Михаило Аврамовић и смедеревски задружни правац*. Изложба обухвата аутентичну грађу за проучавање историје задругарства у Србији: прве уговоре земљорадничких задруга штампане 1894. године у Штампарии Милана Ј. Илића у Смедереву, правила, извештаје о раду, дела Михаила Аврамовића и литературу о историји задругарства. Уз монографске публикације, посебан значај имају прилози објављени у смедеревској периодици између два светска рата. Смедеревски недељни лист *Глас Подунавља* од броја 170 доносио је сва службена саопштења Облавног савеза земљорадничких набављачких задруга Смедерево, као и бројне текстове о задругарству. Уведена је и рубрика *Кроз задружни живот*. У марту 1934. године, у Смедереву је покренут лист *Дунавски гласник*. Уређивао га је Бошко Урошевић, а финансирао, изгледа, Главни савез у Београду. Лист је заступао ставове Војислава Ђорђевића, управника Главног савеза српских земљорадничких задруга. У литератури је забележено да је овај недељник излазио „као задружни орган Подунавља у борби против Димитрија Љотића и његових задруга”.

Прилози објављени у *Дунавском гласнику* и *Смедеревским новостима* први пут су доступни истраживачима, с обзиром на то да су ови смедеревски листови сачувани само у фонду Националне и свеучилишне књижнице у Загребу.

Поводом четрдесетогодишњег јубилеја земљорадничког задругарства у Србији, у марту 1934. године, Милан Ј. Комадинић је записао да ће Михаило Аврамовић остати „живи споменик једног великог доба, у коме се са широком и несебичном љубављу прилазило и радило за слабе и нејаке, један вечити путоказ: како се живи и ради за народ. То ће бити велики морални углед и пример младости: како се за једну идеју ради, али како се ради ње и страда и пати.”

GRAĐEVINSKA LIMARIJA I KROVNI POKRIVAČI

TRADICIJA SIGURNOST KVALITET

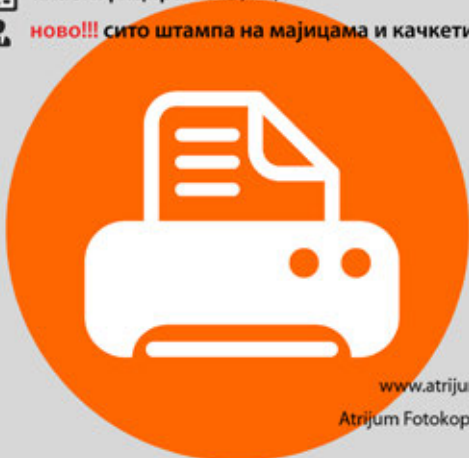
063 83 73 240

ФОТОКОПИР ЦЕНТАР АТРИЈУМ

ТЦ "Данубиус" лок. 42
026/4631-490
atrijum@open.telekom.rs

Омладинска бр. 2
026/619-911
atrijumsd@open.telekom.rs

- копирање, плотовање, сечење и паковање
- корицење спиралом и тврдим повезом
- дигитална штампа А4, А3
- пластифицирање ID, А4, А3
- **ново!!!** сито штампа на мајицама и качкетима

www.atrijum.net
Atrijum Fotokopirnica

за копију бољу од оригинала

Брајан Трејси ПОЈЕДИ ТУ ЖАБУ

„Човека не можете ничему научити; можете само да му помогнете да то пронађе у себи.“

Галилеј

Данас је заиста тешко унети неку велику, значајну, инспиративну промену у свој живот, поготово у сфери посла, али није немогуће. Потребно је своје време организовати и искористишавати га на прави начин. Управо ту се и крије могућност за променом, за другачијим погледом на свакодневне догађаје. Можда вам савети из ове књиге помогну да промените свој живот и остварите циљеве које постављате себи.

„Кључ великих успеха, достигнућа, угледа, положаја и среће у животу јесте способност да се одлучно концентришете на свој најважнији задатак и обавите га како ваља и у целисти. То кључно сазнање је срце и душа ове књиге.“

Ваша жаба је ваш најважнији задатак за који постоји највећа вероватноћа да ћете одговорачити са његовом реализацијом. Да бисте били продуктивни и успешни, морате се бацили директно на њега, и при томе бити дисциплиновани и усредсређени.

„Ако већ мораш да поједеш живу жабу, не исплати се да дуго седиш и гледаш у њу. Поједи је, и то одмах!“

Запишите своје циљеве, направите план и крените у акцију, јер, по Мекензију „акција без претходног планирања узрок је свих неуспеха.“ Од тога колико сте способни да разликујете важне од неважних задатака, зависиће и ваш успех у животу и раду.

„Једна од најважнијих речи у управљању временом јесте реч *Не!* Реците не свему што није вредно трошења вашег времена и живота. Изговарајте ту реч благовремено и често. Чињеница је да немате резервног времена!“

Позната су вам осећања задовољства, ентузијазма и самопоуздања, која се јављају онда када обавите посао који је за вас од изузетне важности.

Елберт Хабард је самодисциплину дефинисао као „способност да натерате себе да урадите оно што је потребно, онда кад је то потребно, без обзира да ли вам се то допада или не.“

Никада неће бити довољно времена на располагању за све оно што намеравате да урадите. Зато не оклевајте. Нека вам *једење жаба* постане навика, и то већ данас!

Стивен Кинг ТО

Можда би могли да баш овог лета омогућите себи да доживите прави, правцати хорор! Да се изгубите у страви и ужасу, да осетите језиви страх, упаднете у мрежу грозоморних догађаја, немоћни да било шта промените, док нагло не затворите корице ове књиге!

„То је морала бити приказа, сигурно. Али његов страх није био приказа; нити су то биле вреле сузе које су му грунгле из очију и заледиле му се на образима секунд пошто су проливане. Могао је да чује суви звиждук даха док је то уздисало и издисало из ноздрва лишених влаге колико и тунели испод Велике пирамиде.“

Група лудо храбре деце, сишла је у канализацијску мрежу испод уклетог градића Дерија са намером да униште чудовишно створење. Двадесет осам година касније, поново се окупљају, са истим задатком, јер се ТО опет појавило и започело нову серију немислииво језивих злочина.

„Нешто је деловало кроз њега, нека сила... а и његова мајка је то осетила. Видео јој је то у очима и дрхтавим уснама. Било је то као да кренеш на заиста опасну вожњу у забавном парку и схватиш да не можеш да сиђеш све док се не заврши, шта год да се деси.“

ТО је нешто што ће вас држати приковане, без даха, из реченице у реченицу, не дајући вам мира, голицајући вашу радозналост, растежући ваше нерве до максимума.

„Тада јој се на раме спусти рука, и она врисну. Однекуд јој пас одговори лавезом, али то је било све. Рука, тврда као челик, уједе је сурово и натера је да се окрене. Лице које је видела наднето собом било је натечено и пуно чворуга. Очи су блистале.“

Покренуће се сви ваши скривени страхови, још они из детињства, прорадиће ваша машта, и сасвим сигурно, бићете одушевљени *мајсторлуком* овог непревазиђеног писца хорора.

„Питам се. Као што се питам постоји ли вечерас негде напољу у овој олуји клоун који продаје балоне.“

Ја знам одговор на ово питање. А могли бисте и ви да га сазнате, док пребледели затварате хиљадустотридесетитрећу страницу.

Пазите само да вам ТО не вири иза рамена!

Пауло Коелњо РУКОПИС ОТКРИВЕН У АКРИ

Још једна у низу поучних Коелњових књига, у којој се посветио темама као што су љубав, страх, људска неодлучност, одустајање од циљева, али и постојаност у одлукама, лепоти у сваком облику, вери, нади, сновима.

„А они који мисле да је авантура опасна, нека покушају са рутином: она убија много брже.“

Открива нам безброј могућности да се човек промени, да спозна себе, да се усуди да погледа самог себе у очи, и суочи се са својим највећим страховима, сневанима, да прихвати све оно што га чини таквим каквав јесте.

„Промени се сада. Не наредне недеље, не следећег месеца, не следеће године. Анђели кажу: Сада! Они који се не боје Анђела Среће схватају да треба ићи напред упркос страху. Упркос разговорима. Упркос претњама. Суочавају се са својим вредностима и предракудама.“

У препознавању душа које су сличне вашим, може се пронаћи лакши и безболнији начин живљења. То, наравно, изискује искуство, поверење, и несебичност да се и ми сами отворимо другима. Стегнуто срце и празна душа нису у стању да обликују љубав.

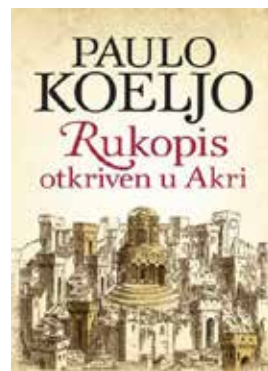
„Избегавајте оне који себе сматрају јачима, јер они заправо скривају сопствену слабост. Будите са онима који желе да отворе само једна врата – врата вашег срца. Који никада не би освојили вашу душу без вашег пристанка, и који никада не би искористили та отворена врата да вам кроз њих одапну смртоносну стрелу. Будите са онима који допуштају да се светлост Љубави простира без граница, без осуде, без награде, без препрека због страха да неће бити схваћена.“

Људско биће није рођено да буде само. Иако самоћа зна да буде лековита, плодносна, богата самоспознајом, откривањем непресушних извора својих снага.

„Нека су благословени они који се не боје самоће. Јер онај ко никада није сам, не познаје више самога себе. А ко не познаје себе почиње да се плаши празнине. Али празнина не постоји. У нашој души се крије огроман свет који чека да га откријемо.“

Будите храбри. Откријте свој Свет!

Прејоручује: Сања Ж. Недељковић

И да дан траје тридесет сати – у Дубаиу би то било мало

Рећи ће неко извикана – дестинација. Прејако Сунце, још *јаче* цене и премало влажности која допире са Заливске стране, (интересантно је да читав свет овај део Индијског океана зове Персијски Залив, само га Арапи зову лако и једноставно – Залив). Упркос томе Дубаи је фенси место, привлачно људима разних фела. Домаће становништво је ту јер му је, нормално, ту и место. Остали су дошли. Неки да зараде, неки да буду виђени, а неки, као сарадника Смедеревског Магазина **Ивица Ишић**, да виде и потом причају.

Мало рибарско насеље породице Мактум

Историја Уједињених Арапских Емирата, којима је Дубаи главни град, почиње званичним уједињењем седам емирата 1971. године – Дубаија, Абу Дабија, Шарже (Sharjah), Ајмана, Ум ал Куваина (Umm Al Quwain), Рас ал Кајма (Ras Al Khaimah) и Фуџеиरे (Fujairah). Државни празник је 2. децембра, то је дан када су се официјелно одвојили од Велике Британије и постали независни. Сам Дубаи је настао 1833. године као мало рибарско насеље. Породица Мактум га је населила. По историји и традицији то је *малолетан* град, и, упоредимо ли га са Смедеревом, једино у томе смо у предности. Све остало је неупоредиво, почев од тога да Дубаи никада није разаран... Није било времена, а данас има довољно памети да се то не догоди. Дакле, традиција и историја су на страни Смедерева, али грађевине, решења комуналних проблема, инфраструктура и животни стандард апсолутно на страну Дубаија. То је један од разлога што је овај блискоисточни град изабран за домаћина Светског Сајма Ехро 2020. Закон, на пример, не дозвољава да се у граду направе два иста небодера (овде су сви крштени као куле – towers, што често помаже да не залутате јер када питате некога за локацију одговориће вам контрапитањем коју кулу тражите).

Метро иде и испод земље и – испод пустиње, али је и неколико станица урађено по моделу лаке железнице. Логично је да што сте ближи метро станици кафа је скупља а хотели имају већи број звездица, мада, реално, у Дубаиу постоје само хотели са пет звездица, изузев Бурџ Ал Араба, најпознатијег хотела на свету, који једини има седам звездица, док хотели не постоје. Процене су да у самом граду има најмање седам стотина хотела. И граде се нови. Пронаћи стан у близини метро станице представља праву малу уметност.

На улици се људи смеше

Филипинци и Индуси чине армију запослених, супротно нашој армији незапослених. Процене су да их има око три четвртине. И онда када се подигне глава и виде они ултрависоки небодери и заиста импресивне архитектонске грађевине не би требало човек да се чуди јер су Емирањанима (Арапи су шири појам, не стигох да обиђем и Јордан, Либан или пак Египат) све те ствари управо они и изградили.

Што се локалаца тиче изузетно су предусретљиви и пријатни. Говоре течним, скоро перфектним, енглеским језиком. Међу собом, наравно, арапским. У овом граду ће вас локалац или путник намерник питати за здравље из радозналости и без да вас познаје назваће вам добар дан, или ће вас у реду за кафу за понети питати како сте. Али не извештачено. Не из куртоазије, већ зато што их заиста занимају и такве *ситнице* у вези са вама. Људи на улици се смеше. Делују срећно. Јесу срећни. Нема мрштаваца који квари дан или сисају енергију.

Иако су *бели* европски људи, у поређењу са Индусима, Пакистанцима или Филипинцима, у мањини, има их довољно да их видите сваки дан на стотине или хиљаде. У исто време недовољно јер су скоро свуда третирани као ендемска врста.

Арапи, као народ су веома сензитивни и по једној особини подсећају на наше људе – воле да угосте странце. Хвале се сво-

„Закон, на пример, не дозвољава да се у граду направе два иста небодера“

јом кухињом, нарочито либанском, воле да пуше шишу – наргилу на српском, а неправда их боли више но ишта.

Либанска кухиња важи за једну од најздравијих и у исто време најукуснијих међу свим арапским кухињама, али и у свету. Печене урме преливане кокосовим и камиљим млеком са pistaњима и индијским орасима, супа од шкампа са ољуштеним авокадом, лимуната са свежом наном и баштенским каранфилићем (гренадине или роман дипс рећи ће Арапи), млевена јагњетина украшена першуном, празилуком и азијском трешњом, ђуфте од пасирањих скуваних леблебија, баба гануш печени патлиџан у лимуновом соку са додатком маслиновог уља и хумуса, врло здравог намаза од леблебија који је симбол арапске кухиње... Све боље од бољег. Мезе се служи у сваком ресторану или фаст фуду. Кисели краставци, маслине са цвеклом у туршији су здрава и укусна комбинација.

Сложни пацифисти

Једна разлика између наших менталитета нарочито бode очи. На првом месту су посвећени заједничком арапском циљу, па су тек после тога подељени на Оманце, Јорданце, Емирањане или пак житеље Бахреина или Кувајта. Сложни и пацифисти. Али нећемо о томе сада и овде, то је за неку другу причу.

Посла има много и свуда. Међународно окружење наметнуло је обавезу свакоме од радника да познају елементарни енглески језик. Данас тек нешто мање од десет одсто прихода Дубаија чине нафтне резерве. Већи део прихода овог бљештавог града пуног садржаја и супротности чине новци од трговине и туризма.

У финансијско трговачком центру Деири или у околини новог центра око Бурџ Калифе, што је српском значај Калифов врх, који се гради већ неколико година, чућете тугалу, хинду, енглески, руски, а чак и српски језик на улици није велика реткост. Неки од становника кажу да Дубаи нема центар града. Он је сам по себи центар. Град у правом смислу те речи живи двадесет четири сата, јер где год да пођете наићи ћете или на неку манифестацију, или на трговце којима је у крви да се цењају и ако вам не продају не-

„Неки су дошли да зараде, неки да буду виђени,
а Ивица Ишић, да види и прича“

што доживљавају то као неуспех, или једноставно на ужурбану реку људи која жури у непознатим правцима... Разлива се, просто, као мастило. Стичем утисак да, када би дан овде трајао тридесет сати и то би било недовољно за све послове који се договарају, америчке туристе који цогирају поред Залива или авантуристичке путописце.

Један од најбезбеднијих градова на свету

Контрадикторност овог модног места огледа се и у томе што се у исто време у једном од многобројних шопинг молова (Dubai Mall, Mall of Emirates, Ibn Battuta mall...) поред дневне температуре од 35 степени Целзијуса у плусу, можете да посетите у Mall of Emirates, тржни центар са вештачким снегом, ски стазом, сноубордовима и температуром до минус 4 степена...

Али, доста бесплатне рекламе.

Људима рођеним на Западу неке слободе су загарантоване, као да су урођене. Али у Дубаиу...! За, на пример, конзумирање сока, флаширане воде или евентуално жвакање жвака у метроу и целом градском превозу казна је до 200 дирхама што је око 60 евра. Пољубац на улици са девојком или дечком заборавите. Казна може бити и неки дан у затвору. Дакле, комплетан начин живота је потпуно другачији. И ритам дисања као да је другачији. Систем вредности дефинитивно. Не толико због страха од затвора колико због чињенице да Дубаи важи за један од најбезбеднијих градова на свету. На плажи без устезања можете оставити шта год имате код себе – све је потпуно сигурно. Делом и због тога што се већи део туристичких области снима.

Претпоставка је да људи, са простора бивше нам заједничке државе, у овом граду има скоро двадесет пет хиљада. Више од половине су Срби, углавном инжењери, лекари, фитнес тренери и уписаници у сектору хотела и ресторана... Питао сам се у себи колико ли има дипломираних политиколога, попут мене? Или ни нима нису потребни?

У сваком случају, ево поново у мом Смедереву, са овом разгледницом у коју је стао тек делић утисака из Града који живи двадесте четири сата.

HAPPY TRAVEL

**LETOVANJA
ZIMOVANJA
EVROPSKE METROPOLE
AVIO KARTE
PUTNO OSIGURANJE**

Kralja Petra 1 br. 12
Smederevo
Tel. 026/612-164
email: happytravel@sezampro.rs
www.happytravel.rs

*30 година златарске традиције
за вечност Ваших успомена*

Vujošević
КУЋА ЗЛАТА И САТОВА

Кнез Михајлова 1-3, Смедерево, тел. 026/613-902
www.vujosevic.rs

Др Декси

Да ли сте приметили како је данас тешко прећи улицу? Чим станеш ногом на коловоз кад неко – зууууу...! Пројури као мува без главе. И обавезно ти труби. Притисне сирену која се уместо њега дере на вас! А када пада киша...! То је чудо. Возачи тек тада порблесаве, јуре, трубе, коче, праве гужву... Хајде, разумем када људи журе – пада киша па да не покисну, али возачи... Они су у аутомобилу, на сувом, а опет јуре. Чуре, коче, трубе, праве гужву...

Некада, када сам ја био мали, није било оволико аутомобила на улицама. Тек ако неки прође. А било је и више дечјих игралишта. Јурцали смо се по цео дан, играли жмурке, кр-кр, претвори се претвори се, залеђени чичица, нека бије нека бије, одузимање царства, чија војска... Играли смо фудбал јер је скоро свуда постојало неко пољанче угодно за игру. Ако је наше пољанче заузето фудбал смо могли и на улици да играмо, толико су ретко пролазили аутомобили. А возачи нису ни јурили већ још издалека почну да нам трубе да се склонимо на време. А данас? Уместо игралишта људи су измислили играонице. Чак су у на оном мом пољанчету изградили неки тржни центар, данас се то тако зове, и у њему направили играонице. Без везе. Па, ми смо имали играоницу на том пољанчету. И то на отвореном, да удишемо ваздух док се играмо... Али, још већи проблем су аутомобили. Пољанчета нема, али аутомобила има, и превише. И сви некуда јуре и журе, чак и на семафору пролазе када им је црвено а за пешаке зелено. Опасно је данас прелазити улицу. Још је опасније истрчавати на улицу. Много је опасно. Мора човек данас бити врло,

врло пажљив. Ево рецепта који треба што чешће користити. Да се запамти колико је опасно истрчавати на улицу:

Џабе ти свака прича,
Џаба човек да ти труби!
Може дете да се игра –
Не сме памет да изгуби!
Неки малер само чека,
После – куку, јој, спасавај...!
Играј се, ал' на улицу –
Никада не истрчавај!
Ето тако.

Народе, ово упамтите: Све постоји због нечега. На пример, ви бисте да се играте, али пада киша и не можете напоље па мрзите кишу и питате се због чега она постоји када квари вашу игру. Да, али тада се радују дрвеће, цвеће и трава јер они од кише расту. Или, ви бисте се још да се играте али вас мама и тата шаљу у кревет јер је касно, и, наравно, питате се чему служи глупа ноћ. Само да вам поквари игру. Ноћ служи да се одморимо. И служи да сване јутро када ћемо се пробудити и опет играти, ићи у школу, срести се са другарима, гледати цртаће, читати књигу, пресвладати лутке, ићи на тренинг... Све док не падне нова ноћ када ћемо, уморни, отићи да спавамо и одмарамо се. Ништа на свету није без везе, осим ратова и мржње. Добро, и лопови, безобразници и силеције су без везе али постоје, и нису бескорисни. Да нема силеција не бисмо знали колико је глупо бити силеција. Да нема грубијана не бисмо знали колико је финоћа лепа. Да нема ратова, не бисмо знали колико је страшно када људи ратују. Од свега лошег се можемо научити шта је добро. Зато ништа на свету није бескорисно. Као што и овај прецепт лепо каже:

otvoreno

Dr
Dexy

Јутро служи за буђење,
А ноћ да нам јутро сване,
Сунце служи за врућину,
Киша пада да престане.
Пуж постоји да спор буде,
Зећ да би од ловца клисн'о...
Све постоји због нечега,
Ништа није бескорисно!

Знате ли колици је крајник...? То је оно због чега вас заболи грло па морате да идете код правог доктора да вас оперише. Велика је невоља тај упалени крајник иако је мали. Или, знате ли колици је мрвица. Мала је као мрвица. Ни десет мрвица није много веће. Вама је десет мрвица нешто малечно, али за једног врапца, на пример, то је гозба. Десет мрвица је пола жине за тог мало врапца. То што је вама мало, за њега је велико. Знате ли колици је трунчица прашине? Малечна је као трунчица. Мања је и од крајника и од мрвице, али када вам упадне у око постаће велика. Жуља вас, смета вам као да је уместо ње у оку цео камен... Страшно. Знате ли колици су деца? Мала, малечна као деца, али када порасту и постану људи онда су инжењери који граде пруге, лекари који лече људе, пекари који месе хлеб, учитељице које уче децу... Онда су велики и корисни. Немојте да бринете што сте мали. Брзо ћете постати велики и важни. Додуше, и мала невоља може постати велика, па зато треба да је решимо док је још мала. У ствари, послушајте овај рецепт, мислим да ће вам бити јасније ово о чему сам вам причао:

Кад је нешто мало, кажу –
То је као нокат ситно!
Мрва...! Трунка...! К'о прцвољак...!
Уопште и није битно...!
Ал' невоља кад се деси,
Кад у грлу гребе, дави,
Ма колико да је мало –
Велике проблеме прави!

То сам хтео данас да вам испричам.

А сада ме извините, журим. Договорили смо се на неким другарима да идемо и гледамо залазак Сунца. А сутра јутро ћемо да поранимо да гледамо како Сунце излази. Што су то узбудљиви догађаји...! То вам је као... као... То је као...

Ју, закаснићу!
Тао!

Ваш доктор Декси

Дете у игри најбоље учи да мисли

Најважнија деџа активност је игра. Деје кроз игру учи сусрећући се у различитим активностима са животним ситуацијама.

Пише: Слободанка Радосављевић

Најранији узраст детета је важан за његов даљи развој јер је то доба када се постављају темељи личности. Поласком у предшколску установу, дете мења свој свет. Окружено је вршњацима и другом децом, постаје део новог окружења. Укључује се у разне активности у којима развија пажњу, долази у контакт са предметима и појавама откривајући њихов смисао, открива своје окружење, а у све то укључује машту обогаћујући своје искуство.

Игра учи децу како да мисле

Такво искуство кроз игру, постепено наводи дете да мисли, усавршава своје мисаоне способности и доноси закључаке. Предшколска установа би требало да буде место пријатног окружења у коме ће дете кроз игру у заједништву да учи како да мисли. Активности које дете обавља код куће треба да имају исти смисао – кроз животне ситуације, јер у игри дете треба да развија машту, а самим тим и своју мисао – оно учи да мисли... У таквим ситуацијама дете се осамостаљује, има шансу да користи и развија своје вештине. Нека деца у игри показују више склоности за одређену врсту игре, или за разјашњавањем неке ситуације. Потенцијали детета се уочавају ако одрасли имају велику понуду разноврсних игара кроз које могу да изразе своје вештине и да подстакну и унапреде мисли процес у детету. Игра буди, рађа, развија и подиже интелектуалне способности деце, развија брзину размишљања, пружа велику, неисцрпну могућност повезивања и закључивања. На тај начин игра учи децу како да мисле. Родитељи, васпитачи и учитељи, треба да негују игру, да је заједно са децом разигравају и тако стимулишу развој маште, а самим тим и проналажење начина решавања проблема, давање иницијативе за игру, односно ослобађање простора за развој мисли.

Драгоцене измишљарије

Деџа игра често за одраслог је бесциљна, бескорисна, али свака деџа измишљарија је драгоценост за развој деџег мисаоног процеса. Свака игра даје могућност да дете самостално увиди проблем, да чује коментаре и мишљења друге деце, да разуме на свој начин, да на себи својствен начин учи, да самостално закључује на основу онога што је прво осетило. Тада дете креативно мисли стварајући своје дело укључивањем сопствене маште. Обезбеђивањем непосредног додира са стварним, животним ситуацијама, дете активира сва чула, дакле – стиче чулан искуства. Из тих разлога деџа игра треба да траје онолико колико је детету потребно да траје. У супротном, прекидом игре, прекидамо занос детета и ток његових мисли. Средину, окружење у коме дете живи, треба оплеменили, учинити је пријатном и подстицајном тако да детету пружити могућност да истражује, сарађује развијајући међусобне односе у пријатној атмосфери отворености и разиграности, стварајући хармоничне односе. Пријатно окружење је један од битних фактора за развој деџег мишљења.

Одрасли не смеју мислити уместо деце

Како ће дете развијати своје мисли, зависи у многоме од приступа одраслих. Да ли одрасли виде дете као активног чиниоца сопственог развоја, или је важније то шта старији мисле како треба задовољити деџе потребе и интересовања? Одрасли ће чешће изабрати ово друго и тако направити основну грешку у развоју свог детета. Родитељи не смеју да мисле уместо своје деце! Детету треба омогућити да се игра, да кроз игру испољи своја интересовања и налази решења, да развија и богати машту, јер само тако на најбољи начин развија своје мисли.

Дете у игри најбоље учи да мисли.

Слободан Срђић

NOVE NADE TK GEM

SA NOVIM TAKMIČARIMA JE SIGURNIJA BUDUĆNOST SRPSKOG TENISA

+381 63 80 25 275
+381 69 154 08 01

ŠKOLA TENISA

Teriński klub
GEM
Smederevo

Десет митова о цирозии јетре

Суштина цирозии је разарање ткива збој некрозе и фиброзе хепатоцитии – тјо јест, одумирање ћелија јетре и њихова замена колајеним влакнима. Резултат тјоја је да јетра пресиијае да буге фабрика за чишћење крви и тјосиијае бескорисни класиер везивној ткива. Осим алкохолизма Узроци тјојаве болесии моју бити и вирусни хепатитис, обољења жучних тју-тјева, деловање тјоксина, тјредозирање лекова, нека тјаразитиина и инфек-ттивна обољења као тјио су ехинококоза, бруцелоза, тјоксоплазмоза... Пословица о умереносии као мајке мудросии у случају јетре још једном тјоитврђује свој значај.

Пише: Верица Алексић

Реална опасност од цирозии јетре веома се преувеличава у сред-ствима јавног информисања, то је обична застрашујућа предста-ва и нема много основа.

Нажалост, у изразу „пропио је своју је-тру“ нема много преувеличавања. Чиње-нице о пропадању јетре због злоупотребе алкохолних пића забележен је још у списи-ма старих индијских лекара, а сам термин „цироза јетре“ или „риђа јетра“ појавио се у медицини почетком претпрошлог века и тада је била описана клиничка слика обо-љења. Од тада се мало тога променило. Хронична алкохолна интоксикација је уз-рок половине свих случајева цирозии. Од ње болује сваки трећи алкохоличар и то обично кроз 10 – 15 година после почетка злоупотребе. Међу њима је два пута више мушкараца него жена (погодите зашто).

Цироза прети онима који пију свакаква лоша пића; није опасан сам алкохол, него паточна уља. Пиј квалитетна пића и твоја јетра ће ти бити захвална!

Јетру уништава етанол сам по себи, чак и ако је најчистији и највишег квалите-та. Он има неповољну способност да ак-тивира фиброгенезу у ткиву јетре. Другим речима – управо под његовим делова-њем ћелије почињу да стварају колаген и дешава се замена делотворног ткива је-тре сасвим некорисним везивним ткивом. Опасна доза алкохола је одавно и добро позната то је 40 – 50 г етанола (на пример 200 – 250 грама вотке) на дан, у зависно-сти од индивидуалних особености органи-зма. Познато је такође да је вероватноћа да се цироза појави после петнаест годи-на злоупотребе осам пута већа него после

пет година. Ако се још користи и нискоква-литетно пиће, ризик, наравно, само расте.

Ко не пије — не може да добије цирозу.

Авај – трезвењак је лишен само јед-ног, најважнијег фактора развоја цирозии, а има их десетак. Узроци појаве болести могу бити и вирусни хепатитис, обољења жучних путева, деловање токсина, предо-зирање лекова, нека паразитна и инфек-тивна обољења као што су ехинококоза, бруцелоза, токсоплазмоза. Закључак из-ведите сами.

Цироза је судбина и нема смисла да се борите са њом, а без јетре се дуго не може живети.

Али се не треба ни предати пре време-на. Дужина и квалитет живота зависи од порекла цирозии, од степена деструктивних промена на јетри, од лечења које се спро-води. Што је пре постављена дијагноза, то су шансе за излечење веће. Код алкохолне цирозии доживотна апстиненција од алко-хола у раним фазама болести и савреме-ни начин лечења доводе до оздрављења. Код вирусне се зауставља развој процеса и подстиче дуготрајна ремисија. Зато не-мојте да чекате клиничке симптоме — на-дугост јетре, појаву жутице и крварење из носа. То су симптоми који не карактеришу почетни, него развијени стадијум цирозии. Дајте крв на анализу и проверите све мар-кере рада јетре кад год имате неко обоље-ње желудачно-цревног тракта или пови-шену температуру нејасног порекла. Ово сматрајте неопходним ако у вашем живо-ту има фактора ризика као што су преле-жани вирусни хепатитис или контакт са оболелим од њега, трансфузија, хируршке интервенције и, разуме се, порок злоупотребе алкохола.

За савремену медицину није про-блем да победи цирозу.

На жалост, промене на ткиву јетре код цирозии су иреверзибилне — са овом не-пријатном чињеницом морате да се поми-рите. Према једној од прихваћених меди-цинских класификација цироза се може завршити: побољшањем, стационарним стањем, погоршањем и леталним исхо-дом. Реч „оздрављење“, нажалост, ту не постоји. Што се тиче трансплантације, она остаје, али увек праћена високим ризиком. Ипак, поновимо: код ране фазе алкохоли-чарске цирозии, мере које су предузете на време могу да доведу до обнављања тки-ва јетре. А ако је дошло до иреверзибилне (неповратне) деструкције ткива јетре, чак и при најсрећнијем стицају околности нај-више што се може очекивати је постиза-ње стадијума неактивног и непрогресивног тока обољења.

Али постоји чудотворни лек, који се рекламира и који обнавља структуру јетре!

Има се у виду Есенцијале форте, Есенцијале-Н или Есливер? Да, тачно је, то су хепатопротектори. Њихова активна супстанца је есенцијални фосфолипид лецитин, који улази у састав мембрана ћелија јетре — хепатоцита. Обично се узима интравенски и перорално болесницима са алкохолним оштећењем јетре за обнављање мембрана које су оштећене. Ипак, у последње време многи истраживачи сматрају да је ефикасност лекова мало преувеличана јер се само половина увећаних фосфолипида у потпуности уграђује у ћелијске мембране и реално обнавља јетру. Оно што је најважније, лек не може да произведе чудо и да обнови ткива у којима је већ дошло до неповратних промена.

Сваки хепатитис пре или касније доводи до цирозе јетре.

Није све тако драматично. Вирусни хепатитис мора да пређе у хронични са високим степеном активности, што се код правилног и благовременог лечења не дешава

често, а и ако се деси, само се половина таквих случајева завршава цирозом.

Од цирозе обољевају и оне несрећне гуске које немилосрдни фармери кљукају и онда од њихове цигерице праве чувени специјалитет „фоа-гра“ за бездушне гумане.

Није баш тако. Сиротим птицама стварно стављају црево у грло и кроз њега у њега сипају храну која је ултракалорична. Али ово иживљавање доводи само до увећања јетре и сала на њој. Уосталом, ко би јео цирозну цигерицу — она је ужасно тврда! Одавде извучите закључак који гласи: ако много једете, угојите се, али нећете умрети од цирозе јетре. Напротив, такозвана алиментарна цироза прети онима који годинама једу врло оскудну храну, засновану само на воћу и житарицама.

Код цирозе јетра атрофира и несрећни „власник“ такве јетре тихо одлази са овог света.

Није сасвим тако. Финални стадијум је енцефалопатија и такозвана јетрена кома,

као и веома компликовани и драстични поремећаји желудачно-цревног тракта.

Нека и не живим дуго, али ћу пити и до бар краја живота бити права мушкарчина!

Тешко да у овоме има и мрве истине! И алкохолизам и цироза мењају хормонални статус мушкарца — појављује се вишак естрогена и дефицит тестостерона. Резултат је обрнут од претпоставке о мушкости у миту: често се јавља гинекомастија (повећање груди код мушкарца) или импотенција и атрофија бубрега, која, даље, доводи до компликација које живот претварају у праву мору.

НАПОМЕНА – УПОЗОРЕЊЕ:

Пре него што почнете са коришћењем било ког биолошког стимуланта, разговарајте са својим лекаром или педијатром и затражите савет од њега. Самолечење, без лекарске контроле, може нашкодити вашем здрављу!

SWISSMEDICA

GINEKOLOGIJA ♦ AKUŠERSTVO ♦ CITOLOGIJA

Vuka Karadžića 11/1

11300 Smederevo

026/ 612 663, 062/ 578 012

- ♦ AMNIOCENTEZA
- ♦ ODREĐIVANJE POLA U 10. NEDELJI TRUDNOĆE IZ KRVI MAJKE
- ♦ BIOPSIJA HORIONA-CVS (rano određivanje pola)
- ♦ NIFTY test od 10. nedelje trudnoće (dijagnostika anomalija bez rizika)
- ♦ OFFICE HYSTEROSKOPIJA
- ♦ HSG-prolaznost jajovoda
- ♦ ULTRAZVUK (4D) u kućnim uslovima
- ♦ BESPLATAN 4D u 10. nedelji
- ♦ BRAČNI STERILITET (dijagnostika i lečenje)
- ♦ INSEMINACIJA
- ♦ SPERMOGRAM
- ♦ 4D EKSPERTSKI ULTRAZVUK
- ♦ ULTRAZVUK GRUDI
- ♦ VIDEO KOLPOSKOPIJA
- ♦ KOMPLETNA LABORATORIJA (besplatna za trudnice)
- ♦ SVE VRSTE BRISEVA
- ♦ SVE VRSTE INTERVENCIJA - LASER
- ♦ TOTALNA ANESTEZIJA
- ♦ SERKLAŽ
- ♦ CTG
- ♦ DNEVNA BOLNICA-INFUZIJE
- ♦ BESPLATNE KONSULTACIJE
- ♦ POSEBAN POPUST ZA SISTEMATSKЕ PREGLEDE

PEČENJARA

ŠVABIĆ

SMEDEREVO

PETRIJEVSKA RASKRSNICA 064/3715758

Стевина паштета од ништа

А, ел сам ти причо, синовац, зашто теча Јова из Крушевца нема палчеви на ноге? Седи... То није наш теча, он је теча мог кума Милета, он га тако звао па и нама у причу остао теча... Е, чек да донесем да замезимо... Ово ти је моја паштета од ништа. После ћу ти и за њу причам, узни, него тај теча Јова из Крушевца. Био четник, ал то није важно. Много је волео да се модира, све први да има. И кад су биле модерне оне шими ципеле, од Јова у Београд да купи, у Крушевац то није тад имало а он тео и са њи да буде први. Купио прве које видо, није ни пробо, дошо кући и да обује – ал оћеш! Шимике мале. Број добар, ал оне мале, а не зато што број не ваља него зато што Јова има стопало ко патка. Натече он ципеле, гура и навлачи, никако палчеви да удене а игранка ће да почне. И сети се он шта ће! Дође на игранку, а сви: О, Јово, шимике...! Био главни. Кад одједном – Јова туп у несвест. Окупили се другови, уватили га да га дигну и мету да седне, кад из шимике поче да куља крв. Јова знаш шта урадио? Узо бријач и исеко палчеви на ноге, обоу шимике и отишо на игранку. Да не верујеш... Шта ме гледаш? Ја могу да те слажем за рибу, ал за ово нећу... Узни паштету, ел ти се свиђа? Ја је зовем **паштета од ништа**. Знаш зашто? Зато што све имаш у башту ако имаш башту, а од месо ти треба само машина за месо... Све само поврће, месо нема. Прво узнеш шољицу пиринач и потопиш у ладну воду. Онда узнеш поврће шта имаш: две крупније шангарепе, један пашканат, коренче целер, корен першун, једну средњу тиквицу, два па-

радајза, један плави патлиџан, три-четри паприке бабуре, две главице црни лука и главичицу бели. То све лепо опереш, ољуштиш лука, целер и плави патлиџан а остало не мораш, само добро да опереш ал ако си навико ољушти и то, а парадајз мало обариш па ољуштиш. Пола главичице бели лука оставиш на страну а све остало исецкаш онако, на крупније, мало посолиш и распростреш у плек ел тепсију. Одозго попрскаш са зејтин и метеш у рерну да се пече. Сад узнеш онај пиринач, пропереш га у три-четри воде и метеш да куваш. Гледај ако си мето шољу пиринач онда сун три шоље воду. Поклопи да пре проври ал пази зато што се први пена па оће да кипи, а онда смањи ватру и кувај десетак минута. Онда га склони и поклопи, и остави још два-три минута. После лепо процеди пиринач и врати у ону шерпу у коју си куво, ал да ти шерпа буде сува, поклопи и остави да се полако лади. Кад шангарепа, пашканат, целер и першун омекну поврће је печено. И њега пусти да се мало олади. Е, сад ти треба машина за месо. Има сад оно ко блендер само наопако, ал ја то немам, а и на машину није нека мука. Лепо на ситнију решетку све самелеш – и печено поврће и пиринач. Самелји двапут, а можеш и три ако те не мрзи, ја сам ово двапут. Сад узнеш све то и лепо измешаш да се сједини, додаш још мало зејтин, ако треба со мети со, додаш и бибер и ситно исецкано оно друго пола главичице бели лука. И то је готово. Ел ти се сад свиђа...? Шта гледаш? Пусти Јову, немој на њега да мислиш, мажи... Ди сам ти и испричо...

Рат је створио општу пустош

Почетком октобра 1915. године, услед снажне офанзиве немачких и аустроугарских снага и удара с леђа Бугарске, српска војска и Врховна команда били су принуђени на повлачење према јужу земље. Ту намеру Немци и Аустроугари желели су да осујете и преко Смедеревској краја пресеку одступајућу српским снагама. Фанатичним опшором на Врбачким косама млади првопозивци II. пука ношени искреним родољубљем, уз огромне жуде, задржали су аустрорски захућало непуштајуће и омогућили безбедно повлачење српске војске ка Косову и Метохији. О овој, и борби код Мале Крсне која јој је претходила, мало се зна. И у значајној историји се о њима рећко и мало говори. Захваљујући књизи „Учићел-рајник“ Милана С. Недељковића, обласног школског надзорника у пензији, објављеној 1936. године, проналазимо драгоцене сведочанства о овим дојевима. Преносимо их у оригиналу.

Редов Сјаноје Маринковић из Смедерева

Борба је на Врбовцу била ужасна

Добросав Миленковић, див. генерал и писац: „Шумадијска Дивизија I позива“, на страни 60. и 61. описује крваву борбу на Врбовцу, код Смедерева, где смо имали 1400 жртава:

„Борба је на Врбовцу била ужасна. Шта се све напред одиграло то није могао да види командант батаљона услед покривеног земљишта, и, обавештен је тек у последњем тренутку. Он одмах нареди да се резерва крене напред. Тек што је 1. чета прешла 30-40 метара у правцу 3. чете, наишао је на њу водник 3. чете рез. наредник Михаило. Ж. Трифуновић, обавестио га о ситуацији и предложио ми да се са четом повуче и поседне стрељачке заклоне на војничкој ивици. Али, командир Ђурчиновић није усвојио овај предлог, него је продужио напред, а њему се придружио и овај водник са остацима свога вода.

Готово у исти мах непријатељ је избио у више таласа. Обе су стране биле изненађене и стале. Нико не гађа. Одједном командир ове чете, рез. капетан I класе Лазар Ђурчиновић, учитељ, истрча напред изпред чете са револвером у руци и узвиком: „Напред јунаци!“ полети ка непријатељу. Али је, убрзо, пао смртно погођен, а поред њега и његов верни ордонанс Миленко Праскоњић из Гараши, који му је притрчао да га прихвати и изнесе, као и поднаредник Душан Митровић. После овога чета се повукла у нареду.“

Отпор који нас је скупо стао

Описујући борбу код Мале Крсне, која је била 18. октобра 1915 генерал Миленковић Добросав вели:

„Борба се код Мале Крсне развијала све јаче и јаче... Убрзо је непријатељ извршио јуриш на Малу Крсну и заузео северну ивицу, а потом је настала очајна борба у самоме селу, и, чета која је бранила село била је приморана, после тешких губитака, да се повуче ка селу Скобаљу.

Малу Крсну бранила је 4. чета 1. батаљона XII пука са једним митраљезом 3. коњичког пука. О овој борби јак-нареник – учитељ Александар П. Кидишевић вели: „Ја сам заступао водника 1. вода, и налазио сам се са водом у резерви на 50-60 метара позади десног крила 4. вода рез. поручника Милоша С. Благојевића, који

је посео и бранио северну ивицу села са митраљезом. У току борбе упућен сам са водом да продужим лево крило 3. вода на Језави, и, само су ми две десетине биле до 4. вода, фронтом ка Вранову. Десно од 3. вода, до самог моста на Језави, посео је 2. вод.

Јуриш је извршен на северну ивицу села. Истина је, кад кажем, да су наши војници – и ако нису баш били више у десетини од једног до два ножа на пушци – дочекали Немце у рову и гушали се. Тада су се од њих чуле српске речи: „Србине, не гини лудо!“ и немачка команда „Напред!“

Ми, који смо били окренути ка Језави изненадили смо се кад смо позади нас видели немачке војнике. И ми и они, били смо пренеражени и нама је једини пут био да се повучемо поред Језаве, дакле између реке и Немаца, ма да Немци нису били даље од нас више од 20 метара. Тако сам и наредио.

Када смо искочили из рова, Немци су држали пушке на готовс, али нису пуцали, те смо се тако повукли на сеоски пут који води кроз село на мост на Језави. Овде смо затекли 2. и 3. вод, који су посели пут у намери да даду даљи отпор, који нас је скупо стао. Поред неколико мртвих и рањених војника, тешко је рањен водник 2. вода рез. поручник Светислав Ј. Миодраговић, а поручник Пенезић, заступник командира, заробљен је скоро са целим 2. водом и нешто војника из 3. вода...”

Трчало се бојишта на бојиште

Ујесен 1915. г. наступили су претешки дани. Србија је нападнута много јачом снагом и са севера, и са истока, и са запада. Трчало се бојишта на бојиште. Шумадијска дивизија је хитала Пироту, па опет Смедереву, које је пало, пре него што је она стигла... Бије се крвави бој код Мале Крсне, па код Врбовца. Многобројни непријатељ је одбацио чете првог борбеног реда, и, наступа у више таласа. Ђурчиновић је овога пута у резерви. Али јунаку нема мира. Обавештен о ситуацији, креће своју чету и трчи у помоћ. Не пита колики је непријатељ, него где је? Једнога момента изненада су се срели и погледали очи у очи. Обе су стране биле изненађене, и, за тренутак, – стале. Ни једног пуцња. Али се јунак не збуњује. Лазар, са револвером у руци, истрчи пред чету и викну: „Напред јунаци!“ и полети на непријатеља... Али је, овај, убрзо пао смртно погођен.

А око његова мртва тела створила се читава кланица. Његов верни ордонанс Миленко Плесковић полетео је да га прихвати и изнесе, али је и он пао поред њега. Поднаредник Душан Митровић, да би га спасао, гушао се с непријатељем и бацао бомбе, а када и то није помогло, он је најзад са целом десетином пао поред свог командира, пошто су га скупо наплатили.

Сећања

„Рат је створио општу пустош“, пише Милан Ст. Недељковић у уводу своје књиге. „Уназадио је и материјалну и духовну културу. Задржао је и општи прогрес. Од појединаца и народа створио је мученике... Време све немилосрдно брише и односи, па ће полако избрисати и сећања...”

Да се то не би догодило 1939. године у Врбовцу је подигнута Црква посвећена Светом пророку Јеремији, изграђена као спомен црква са костурницом у којој су пренесени земни остаци ратника 11. пука Шумадијске дивизије И позива палих у борбама на Врбовачким косама и Церјаку. На спомен плочи су записана и њихова имена: **Исајло Михајловић**, капетан 2. класе из Чачка; **Крста Аксентијевић**, капетан 2. класе из Ужица; **Драгољуб Матић**, поручник из Краљева; **Коста Савковић**, поручник 2. батаљона 11. п. пука; **Бранко Мандић**, потпоручник 2. батаљона 11. п. пука; **Живорад Мандић**, наредник 4. чете 2. батаљона 11. п. пука; **Милош Ивановић**, наредник 4. чете 2. батаљона 11. п. пука из Дивостина; **Радомир Томовић**, наредник-водник 1. чете 4. батаљона 19. п. пука; **Милорад Вучић**, поднаредник из Бадљевце код Лепенице; **Тома Шпајловић**, поднаредник из Краљева; **Танасије Бутуковић**, каплар из Расине; **Илија Дубичанин**, редов из Трстеника; **Драгутин Васић**, редов 19. пука; **Светислав Виторовић**, редов из Гуже; **Алекса Лазић**, редов из Пирота; **Станојло Живановић**, редов из Крњева; **Михајло Казимировић**, редов из Брзе Паланке; **Александар Гвоздић**, редов Криваја-Млава;

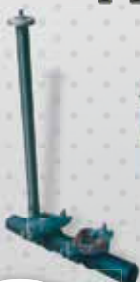
Спомен-црква Светог пророка Јеремије у Врбовцу

Миласав Вуковић, редов из Гуже; **Рада Радић**, редов; **Љубисав Милановић**, редов из Расине; **Стојадин Матић**, редов из Расине; **Милосав Радојевић**, редов из Расине; **Вујадин Стојановић**, редов из Расине; **Велимир Даниловић**, редов из Мрмаша код Рама; **Радич Лапчевић**, редов из Мрмаша код Рама; **Лазар Ђурчиновић**, редов из В. Тополе.

Приредио Ј.Т.

ZAVARIVANJE

CNC SEČENJE

SUDOVİ POD PRITISKOM

MAŠINSKA OBRADA

BRVARSKЕ USLUGE

„EM DIP PRO TEAM“ D.O.O. ■ ŠALINAČKA BB ■ 11300 SMEDEREVO ■ SRBIJA

Centrala: +381(0) 26/46 29 815 ■ Fax: +381(0)26 642-181

Email: office@emdipproteam.co.rs ■ Web adresa: www.emdipproteam.co.rs

Јелка Белина

Ивањдан, ваишар у Смедереву. Јелка Белина превози народ чамцем преко Језаве, још од сванућа. Велика је љубави ње јој пријомаже остиарели мали Трифко Шифтићар, превозећи Јелкиним дружим чамцем. Трећим чамцем нејде по Дунаву рибари Божа Бела, Јелкин човек. Тешко је радији чамцима. Мора се веслаји по сунцу, већу, јонекада изненади киша.

Већ је подне. Углавном превози од го-доминске стране, од Малог кривака, па до Баба Јокине кафане, до места где је до скоро била дрвена ћуприја. Ујутру превози раднике, пијачаре, баштоване, касније ђаке... Неки хоће да се искрцају код кланице.

Јелка је ђаке возила поред кланице па би угловила у стару Језаву, онда чамцем опловила око ограде Кланице и пристала у затону између Јерининог града и железничке станице. Тај уступак је чинила због тога да их доведе што ближе школи. Ђачићи су весело излазили из чамца. Понекад су је у затону чекала њена деца, ђаци Лина и Драган, са малим Микићем коме су већ привезали тикве, из предострожности, да се не удави. Много је несташно дете. Уз бојазан да не бућне у воду предали би га мама Јелки и отишли у школу са осталим ђацима.

Мали Микица је од малена заволео воду. Колико је пута само заспао у чамцу док је мама превозила путнике.

Човек у белом оделу

Веслајући преко Језаве од оне стране, од Малог кривака, имала је леп поглед на Јеринин град, на смедеревско виногорје, на Карађорђево брдо... У кадар ове лепе слике улази и локомотива која је, пуњџајући, из Пожаревца вукла воз препун путника, јер сви би на вашар или на фудбалски дерби лиге, домаћи Железничар и пожаревачки Млади радник.

Испред воза опази Јелка свог човека Божу Белу у белом оделу како јој маше. Био је окружен мањом групом људи. Помисли Јелка: „Кад се мој Бела вратио из риболова, кад се подмио, преобукао и већ стигао у белом оделу на обалу? Засигурно ће по завршетку утакмице овако упарађен на вашар.“

Окрене чамац и довезла скоро до пристана код баба Јокине кафане, а човек у белом оделу скиде шешир те учини наклон. Тада Јелка згрануто утврди да овај неки ојачи, плавокоси човек у белом оделу није њен Божа. Божа је црномањаст, витак, и само о празнику обуче бело одело.

„Шјора, липо веслате и управљате том барком. Таква крхка и липа дона а тако снажни завеслаји. Ја сан, липа шјоро или шјорина, ја сам Звонко Стипановић, из Сплита, тренирам момчад Веслачког клуба. Па, би ли бисте превезли момчад шампионског четверца и мене. Идемо гледати дерби балун. Кажу, овде се игра добри балун ка у мојему Сплиту.“

„О, какве благодети, говор мог зави-чаја! Ето, ћакуламо по нашки, далматински. Шјор Стипановићу, из мог сте краја, из Сплита. Ас ти госпе! Упадајте у барку, ајде-ајде, шјор Стипановићу, комодајте се. Ја сан Ван, мој шјор Звоне, из Сланог код Крунице, наомак Сплита. То Ван је опћи-на Сплит.“

Ко је, у ствари, Јелка Белина

Давне 1936. године, Божа Тасић звани Бела, служио је морнарицу у Сплиту. Тада, онако стасит и леп у белој морнарској униформи, свиди се младој Марији, знатно старијој Јелкиној сестри. Узму се они и на општу радост Мара роди Милицу. Приликом бомбардовања Смедерева 1941. године, Мара погине у свом дворишту. Остаде мала Милица сироче. Тата Божа Бела и бака су бринули о њој за време рата. 1948. године, Божа Бела поведе малу Милицу у Далмацију, у Слано, да је види фамилија. Још у возу се присећао прелепог девојчурка, свастике Јелке, која је 1936. године имала непуних тринаест година. Сада је Јелка сигурно већ зрела девојка.

У Сланом су их радосно дочекали и исказали задовољство што је Божа брижан отац. Кажу да Мица личи на покојну Мару. Бела се трудио да остави утисак на родбину покојне Маре. Волео ју је.

И знао је за древни далматински обичај – да може оженити неку од млађих Мариних сестара.

А Мара је имала осам сестара и двојицу браће. Божа Бела је затражио да се ожени Јелком. Фамилија је оценила да је зет моралан човек и да брине о сирочету Марином, те да је достојан да се Јелка уда за њега. Крв није вода, ипак ће Јелка бити малој Мици најбоља замена за маму Мару. Тако фамилија Здујо благослови брак. Једино је тата Франа, часни и побожни Далматинац, католик хришћански одгојен, захтевао да се младенци прво венчају. Јелка се крстила у дубровачкој православној цркви Светог Благовештења. Значи, прешла је у православну веру. Тада су се венчали Божа Тасић, звани Бела и Јела Здујо, звана Јелка.

И заиста, крв није вода, мала Милица из милоште звана Мица је заволела тетку. Сви су били задовољни и пресрећни. Нарочито мала Мица која, једва да памти мајку.

Тако се Јелка обрела у Смедереву

Од породице Тасић је топло примљена. Јелка је понос фамилије, има малу матуру

„Јелка је понос фамилије, има малу матуру и лепе манире“

и лепе манире стечене у духу малог далматинског, католичког места. Благе је нарави, суздржана, педантна и вредна. Једино што се није уклапало у миље Јелкиног приморског живота било је то што – није знала да плива.

Већ крајем 1948. године је родила Илинку – Лину, татину мезимицу, затим 1951. Драгана, плавокосог дечака. Каже: „Повукао на моју браћу, плавокосе Далматинце“. Онда се, ненадно, 1955. године родио Микица, исти тата Божа Бела. Црномањаст на тату, а плавоок на мајку. Немирко, очас је постао мезимче породице. Намножили се Тасићи, велика глота, а још траје послератна материјална криза. Божа се поред посла бавио и рибарењем. Јелка није знала да плива али је одлично веслала. Најчешће је веслала уз Дунав, до Гроцке, па би рибарили низводно до Смедерева. Сви су се чудили одакле снага тој крхкој жени. Она у шали каже:

„У почетку је било тешко, а сада је чун научио да сам отплови до Гроцке!“

Деца су расла, ишла у школу и увек била за пример као педантни, чисти и добри ђаци. Мало је кварио просек мезимче Микица, више је волео несташлуке са децом и пецање, него школу. Лина и Драган су га подучавали и контролисали као старији. Микица је највише волео пецање, и када је стасао помагао је тати и одменио маму у рибарењу, а као пецарош израстао је у најзначајнијег такмичара у историји смедеревског спортског риболова. Микица Бела је најтрофејнији спортски риболовац у историји смедеревског спортског риболова.

Мужеве су огледало својих жена

А Божа Бела је увек био чист, опебан и елегантан. Имао је неколико белих одела. Био је трудељбив, радио је и стицао. Волео је женске и барбут, тако да је неки

„Тада су се венчали Божа Тасић, звани Бела и Јела Здујо, звана Јелка“

пут био неправедан према Јелки. Лина се удала, Драган и Микица се оженили. Петоро унучади. Јелка и Божа пресрећни. Деца се осамосталила, свако са својом породицом напредује. Божа се смирио. Од пуне куће, осташе сами Бела и Јелка. Уживају у свом врту, пију јутарњу кафу. Божа срце, а Јелка га грди: „Ас ти Госпе! Шта срчеш толико ту кафу као да је вучеш из Језаве!“

Тако прође време, Јелка већ у десетој деценији.

Божа Бела умро, за њим његова мезимица Лина, па старији син Драган. За утеху, остали су унучад и параунучад. И син Микица Бела већ је пензионер, како је зашао у године фрапантно личи на тата Божу. Бави се риболовом, давно се иселио, сазидоа кућу на обали Дунава, на Металору. Има и свој мали пристан и три чамца – један од прохрома, други пластичан високе класе са четворотактним хондиним мотором од двадесет коња, и трећи... Е, трећи је Боже Беле дрвени рибарски чун, који је Микица репарирао.

Јелка је код Микице већ неколико година. Окружена је пажњом не само сина већ и снаје Добриле и унука Бранка и Петра. Изађе који пут на мали пристан да обиђе чамце и да се нагледа Дунава. Седне на клупицу у хладовини и, срчући кафу, гледа у дрвени рибарски чун. Сетно размишља колико је само пута у њему веслала до Гроцке...

Понекад, кад писне локомотива јутарњег воза за Пожаревац, попне се на насип да га погледом испрати. Када се воз подвуче испод надвожњака и нестане иза Државне радионице, остане неко време да гледа своју кућу коју види испод надвожњака, кућу у којој је последњих десетак година живела са унуком Петром. Сада је тек понекад обиђе.

Унук Пера се управо вратио са посла, стално ради ноћу. Перица је добар пекар и

„Најчеише је веслала уз Дунав, до Гроцке, ња би рибарили низводно до Смедерева“

буреџија. Пре неко што оде да се одмори, изнесе сто и столице и скува баки кафу. Она зажмурила на јутрњем сунцу.

Присећа се како је некад било

Испред куће баба Јокина кафана. На басамцима матори Драга Ташита, са синовима Савом и Милетом, већ донели два шафоља рибе. До кафане – Момина пекара, народ чека ред за хлеб. До пекаре, Алекса касалин шури свињу у авлији. Преко пруге дрвена ћуприја, а Језава каткад плава као њено, Јелкино, море. Њихова три чамца везана поред дрвене ћуприје. Доле, испред баба Јокине кафане, скупљају се рибари, пијачари, радници журе у Државну радионицу на посао. Неки преко дрвене ћуприје хитају на посао у Металор. Птице певају. На капији се појављује Мица Кашокејина. Јелка је грди што се швалерише са њеним човеком Божом. Мица јој

„И да ми снаја Добрила донесе дуилу кафу, да је љојијем у име минулој времена. Минулој века са мојим Богом Белом...“

намигне па јој каже: „Е, па, посестримо Јелко, тако ти је то кад имаш згодног човека. Дошла си чак од сињег мора да нам украдеш најлепшег момка. Тако ти и треба. Ајде, бре, Јелка, мећи цезву донела сам ти кафу саку и цигуру да се почастимо.“

Ту се Јелка тргне из полусна, нека машина трешти, тандрче горе на надвожњаку. На месту где је била баба Јокина кафана сада је паркиралиште Комуналног предузећа. Стуб од надвожњака је тачно на месту Момчилове пекаре. Језаве више нема. Затрпана. На њој изградили нови део Државне радионице за оправку вагона. Сада се фабрика зове Желвоз, мада ни њега више нема него што га има. Нема дрвене ћуприје. Нема кланице. Сада су на том месту остаци 16. Октобра, некада профитабилне фирма са стотинак упослених. Нема више ни ђака који би чамцем преко Језаве...

„Е, само да дође Микица да ме одведе кући, има да седнем у чамац, у чун мог Боже, у коме смо деценијама рибарили. Тако се, љуљушкајући се у чуну, опустим. И да ми снаја Добрила донесе дуплу кафу, да је попијем у име минулог времена. Минулог века са мојим Богом Белом...“

Хаџи Зоран Вукашиновић

Ветеринарска амбуланта
Ветерина Михајловић
Смедерево

Др вет. мед. Марко Михајловић

Војводе Степе 15
тел: 026/619-143, моб: 064/27-66-100
dr.vet.marko.mihajlovic@gmail.com

 VETERINARSKA AMBULANTA MIHAJLOVIC

ХИТНИ СЛУЧАЈЕВИ
ОД 0-24

Седамдесет пет литара крви

Одраслао човек има, просечно, пет и по литара крви. За сто педесет два петита колико је до сада добровољно давао крв, Милија Јовановић Смедеревцима знан као Дака Молер, дао је седамдесет пет литара крви! Скоро петинаест петита – сву своју крв.

„У Госпићу, током редовног војног рока 1969. године, спасао сам живот трудници, јер сам једини у Гарнизону имао АБ позитивну крвну групу. Лежао сам поред ње и два и по сата директно из вене дао крв коју је она у исто време примала. Јесте било мало тешко и болно, али је жена остала жива. Од тада сам постао редовни давалац крви. Са том породицом из Госпића био сам у контакту до 1973. године. Они су се после преселили за Аустралију.

Био сам давалац и тромбоцита за децу која су болесна од леукемије. Годишње сам крв давао углавном три пута, а понекад и четири пута... Петнаест пута сам променио крв!

Дајем и данас, али не знам докле ћу моћи. Здрав сам, али због година... А препоручио бих младима да буду добровољни даваоци крви, и зато што помажете људима, а и зато што је здраво.”

Дака – молер, заваривач, фудбалер, боксер...

„Школовао сам се да изучим занат, да имам посао и од тог посла да живим. Прво сам завршио за молера, одатле ми је остао надимак Дака Молер по ком ме Смедеревци углавном знају. Радио сам у некадашњем предузећу „Тон”. Молерски посао радим већ четрдесет девет година, радим га и данас. Ипак, завршио сам и за бравара-монтера шинских возила, а више од тридесет година сам у Предузећу „Херој Срба”, то је касније постала Фабрика железничких возила „Желвоз”, радио ко заваривач. Видим да данас занати готово и не постоје. Нико неће да се школује за занате, посебно за завариваче. Чини ми се да би држава требало да стимулише младе да уче за занатлије.

Кад имаш посао од ког можеш да живиш, онда можеш да имаш и слободно време за оно што волиш. Ја сам волео бокс, и прво сам то тренирао све до седамдесет треће године. После сам се пребацио на фудбал, тренирао сам у некадашњем „Железничару”. Играо сам и мали фудбал. У време када сам тренирао фудбал, ту су били Јова Лалић, Вјекослав Петровић...

И даље се бавим спортом. На Радничким играма у „Желвозу” у дизању вагонске осовине 2000. године освојио сам златну медаљу.”

Дака - Смедеревац

„Променило се ово наше Смедерево, изградило се, а било је много порушено. На пример, овде где је данас Општина, ту је био први смедеревски пијак. Ту је била велика вага, мерило се жито и кукуруз. Мој деда је страдао 5. јуна 1941. године. Радио је ту на

„А препоручио бих младима да буду добровољни даваоци крви, и зато што помажете људима, а и зато што је здраво”

ваги, и после експлозије мој отац је нашао само дедину шубару и антерију, деда је експлозија однела.

Мој други деда није се вратио са Солунског фронта.

Зато ја увек волим да истакнем да је моје порекло смедеревско.

Одрастао сам поред Језаве, у близини данашњег „Желвоза”. Језава је тада била тамо све до Липске рампе, до пута који данас води према Ковину. Ту смо се купали. Касније је Језава затрпана, углавном је бацано смедеревско смеће...

Млади су се, у моје време, углавном забављали на игранкама. Игранке су биле у Стакленцу, на Веслачком, тамо је била прва диксотека. Ја сам умео да имитирам сирену како завија, и кад почнем да завијам они одмах пуне Џемс Брауна „Секс Машин” и сви скоче да играју... Неки су ме зато звали Дака Свирена...

Али, то је било одавно...

Данас се дружим са пензионерима „Желвоза”, редовно се окупљамо у нашим просторијама у Тржном центру „Надвожњак”... Имам и унука, и живим за њега.”

Драјан Павловић

ALTO D.O.O.
AUTO DELOVI

UL. SRPSKIH SOVJETA 3
11300 SMEDEREVO
Tel.: 026/ 617 539; 617 833

NAŠE USLUGE

- Ugradnja i reparacija svih vrsta autostakala
- Ugradnja auspuha "VLAJKOVIĆ"
- Popravka havarijanih vozila
- Ugradnja reparaturne limarije
- Lakiranje i zaštićivanje
- Poliranje
- Šlep služba
- Distribucija Lavlje Kandže

Petrijevski put bb. (Jasenak)
11300 Smederevo
Tel: 026/715-575
Mob: 063/250-058

e-mail: renger@krstarica.com
rendzer@sohosistem.net
autorendzer@gmail.com

Смедеревски Петар Пан Бранислав Чубриловић Чуби (1951 – 2005)

Давне 1973. године у смедеревском Дому омладине (гле, имала је ова варош и то – Дом омладине!) на Дунаву основана је **Позоришна општина Дома омладине Смедерево**. Ово деструктивно театарско чуденце намах је пореметило важећа правила варошког позоришног живота.

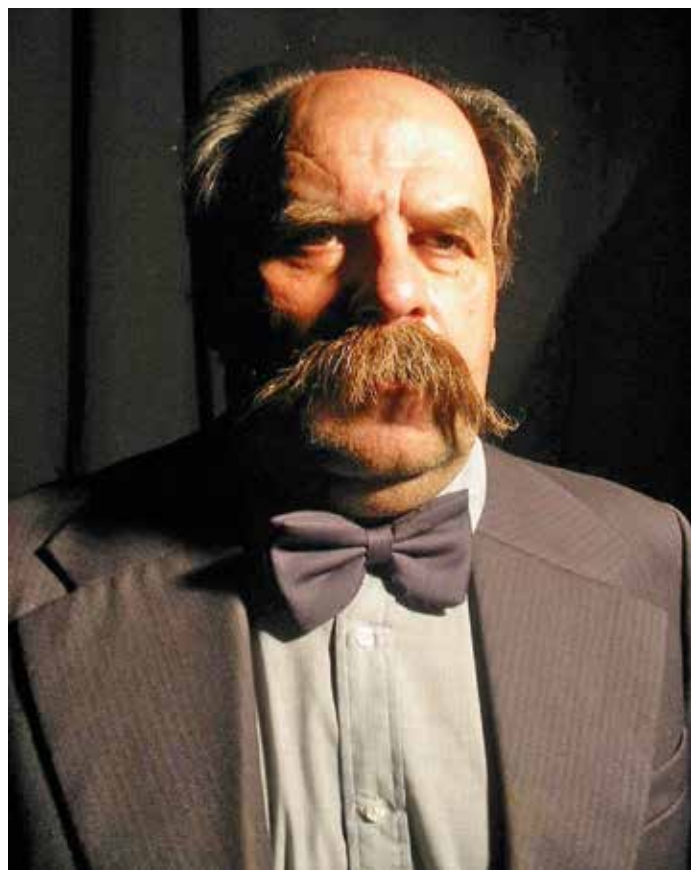
Ту су се глумци играли позоришта.

Таквој филозофији таман је била представа „Краљ Иби“ Алфреда Жарија, комад који је својом игром у београдском „Атељеу 212“ прославио легендарни Зоран Радмиловић. Но, тај Иби је био Радмиловићев, смедеревског Ибија су подједнако креирали и сви глумци на сцени али и публика која је, незнајући, постајала у најмању руку статиста са задатком.

Са тим Ибијем Чуби је започео своју смедеревску позоришну авантуру која је трајала нешто дужије од три деценије, иако је на сцену је дошао прави из – полиције.

Наиме, да се Дом омладине малчице похвали одлучи тадашњи управник Бора Андрејевић да и његово позориште учествује у свечаном дефилеу поводом 25. маја – Дана младости. Наравно, Чуби је хтео да то буде мало другачије. У остин, олдтајмер Миће Обрадовић звани Буђони, потрпао је костимираних глумца, а они за које није било места ишли су с леве и десне стране попут обезбеђења америчког председника. Још је на врата с леве стране залепио плакат представе а са десне крупним словима написао **КРАЉ ИБИ**. Кад је реклама – да буде реклама, што рече Мика Антић. За несрећу, с те десне стране била је и свечана трибина са званичницима. Прошао дефиле, усхићени глумци отишли право у Дом омладине где их је дочекао – инспектор: Сви у милцију! Због провокације! И то на Титов рођендан! Узнемирили се другови функционери који су оно **КРАЉ ИБИ** прочитали као **КРАЉ И-БЕ** (информбироа), па куд ћеш грђе! Ко је то наручио? Ко је организовао? Ко је децу завео...? Потрајало је док није показан текст, уредно штампан, у књизи... Одобривољило је инспектора и Чубијево додатно објашњење да је Жари намерно за свог поквареног краља изабрао име Иби које у француском жаргону значи – говно. Тек после тога глумци су пуштени, уз строгу (али праведну) претњу прстом и опомену да други пут пазе шта раде.

Недуго потом Позоришна општина мења име у **Омладински позоришни студио** који је убрзо, од миља, добио своје скраћено

име **ОПС** из ког ће се касније изродити прво вокални октет истог имена и потом и рокенрол бенд **Псеудо Панк Циркус групе ОПС** и из Дома омладине сели се у Биоскоп „Светлост“, тада једину праву позоришну сцену.

Чак и онда када је отворен Дом културе.

Конвенционалном начину размишљања мале вароши сметала је Чубијева тврдња да је **ОПС** авангардно позориште, (тада је постојала само једна авангарда), мада је мало коме било јасно због чега. На једној градској смотри с краја седамдесетих глумац из „конкурентског“ позоришта се гласно упитао: „По чему су они то авангардни? Је л' зато што говоре гласније од нас?“ Човек је за питање потрошио две упитне реченице после који је постојао само један одговор: Да!

Чуби се никада није крио иза симбола већ је јасно и гласно говорио оно што мисли. Обавезе су га жуљале као тесне ципеле али је, поштено, своје прохтеве и права због тога сводио на минимум. Осим права на слободу.

Његова уметничка филозофија се ужасавала неразумљивог. Јер је Чуби био огромни Петар Пан који је у позоришту тражио своју сенку.

Временом су га и конвенционални прихватили, наравно, прво су морали да га понизе. Дали су му посао ноћног чувара у Дому културе и, заузврат, дозволили да се игра позоришта. Нису разумели да су тако понизили себе.

Чуби их је оборио на **ПАТОС**, а они, ошамућени ваљда, без икаквог стиде су се хвалили његовим успесима и наградама.

На сцену је довео смедеревске панкере и пустио их да говоре оно што мисле. Тиме је коначно уобличено још једно чудо смедеревског глумишта: **Чубизам!**

По Чубијевом лику је настала маскоша Искране која се и данас вози Смедеревом

Чубизам се, као она племенита плесан на француским сиревима, ширио по обичном дарујући му своју племенитост: „Краљ Иби“, „Мандрагола“, „Живни и пусти друге да живну“, „Мушица“, „Сумњиво лице“, „Просидбе“, Буњелов „Хамлет“, „Крмећи кас“, „Билора“, поново „Мушица“ и „Краљ Иби“ али са новим глумцима, „Друга врата лево“, „Паклена поморанџа“, „Кабаре таблица множења“, „Тајна веза“, „Покондирена тиква“, „Картотека“, „Белава печачица“, „Слушкиње“, „Лудачки мат“, „Ожалашћена породица“, „Мува Аналфабета“, „Клим клем“, „Хало, да ли ме неко чује“, „Венерина оса“... То су представе. А тек људи које је оглемењено позоришним размишљањем: Слободан Бода Нинковић, Сава Ђуричић, Иван Ракић, Душица Синобад, Данијела Стојковић, Владислав Нешић, Владимир Дасукидис, Миљан Губеринић... да поменем само неке. Па и потписник ових редова и дан-данас с поносом и лепим сећањем носи његов *потпис*.

Имао је невероватну машту. Тако бујну да су многи тврдили да много – лаже.

А он је само измишљао, пошто без измишљања нема игре.

А опет, да би игра била ваљана у њу морамо веровати као да је истина.

Уосталом, зар би Петар Пан успео да полети да није најискреније веровао како је то могуће.

Бранислав Б. Чубриловић – Чуби рођен је 23. јуна 1951. године Београду. Одрастао је у Шибенику али основно школовање окончава у Смедереву. Причала ми је његова школска другарица и прва девојка да су дедеовци осмаци са њим добили одличног рукометаша. У Новом Саду похађа глумачку школу, у Врњачкој Бањи се школује за куvara. Са Љубом Нинковићем прави рокенрол бенд у ком је био бубњар који свира на пакетима старих новина и поклопцима од шерпи уместо чинела. Тврдио је да је Љуби био инспирација за композицију „Софистицирани шмекер“ групе „Тунел“. Основао је и позориште за децу „Бајка“. Волео је да се

гребе за цигарете, и од тога правио представу јер је узвраћао тако што повремено и сам купи кутију па цигаретама нуди оне од којих је жицао.

У једном тренутку је пронашао своју сенку, али тога није био свестан.

Како то обично бива – постао је свестан тек када ју је поново изгубио, али, опет како то обично бива, тада је било касно. Постао је уморни Петар Пан који више не може ни да лети, ни да се игра, ни да машта. Па ни да лаже, како су то тврдили они који никада нису схватили да Чуби само незлобиво измишља да би живот учинио радоснијим и вреднијим.

Умро је 26. септембра 2005. године.

Бар тако кажу.

Иако је од тада прошло пуних – или тек – десет година, има оних који тврде да је жив.

Биће да је истина јер најискреније верују у то.

Јовица Тишма

DANONE SOLAR

Dobro došli na sunčanu stranu!

VELIKA UŠTEDA ENERGIJE ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE ŠIROKA PRIMENA EKONOMSKA ISPLATIVOST

Solarni kolektori termalni, vazdušni, vakuumski, solarni paneli za struju, toplotne pumpe, prateća oprema

Gorička 72, 11300 Smederevo • Tel: +381 26 4631 300, +381 26 611 705
e-mail: office@danonesolar.co.rs • Kraljice Natalije 43, 11000 Beograd • tel: +381 63 20 44 77
www.danonesolar.co.rs

RASADNIK PAVLOVIĆ

Rasadnik Pavlović

www.raspavlovic.com
www.tepihtrava.rs

Proizvodnja i prodaja sadnica četinarâ, lišćara, ukrašnog žbunja, žive ograde, ukrašnog voća i cveća
Izvođenje radova na uređenju zelenih površina, dvorišta, žardinjera
Veliki izbor sadnica četinarâ visine preko 2m

Kolarska bb 026/661-040 063-77-63980

NOVO! TEPIH TRAVA

ELDORADO TOURS

LICENCA OTP 159 OD 09.02.2010

Smederevo • Karadjordjeva 12 • T.C. Danubius, lok. 138
Kontakt tel/fax: 026/4645820; 026/4100096
eldoradosd@mts.rs
www.eldorado.rs

Обука деце и младих, и то је мој посао

Када сам рекла да желим да будем ватрогасац, мој сујруј је био зачуђен, прво шћо ме је шћићао да ли ја шћо моју ра радим. Ђеркица Даница, сада ћак првак ОШ „Др Јован Цвијић“, била је одушевљена – рекла је Марјана Вујачић, ватрогасац у Ватрогасној јединици при Сектору за ванредне ситуације МУП-а Рејублике Србије.

Бићу ватрогасац, као и моја мама

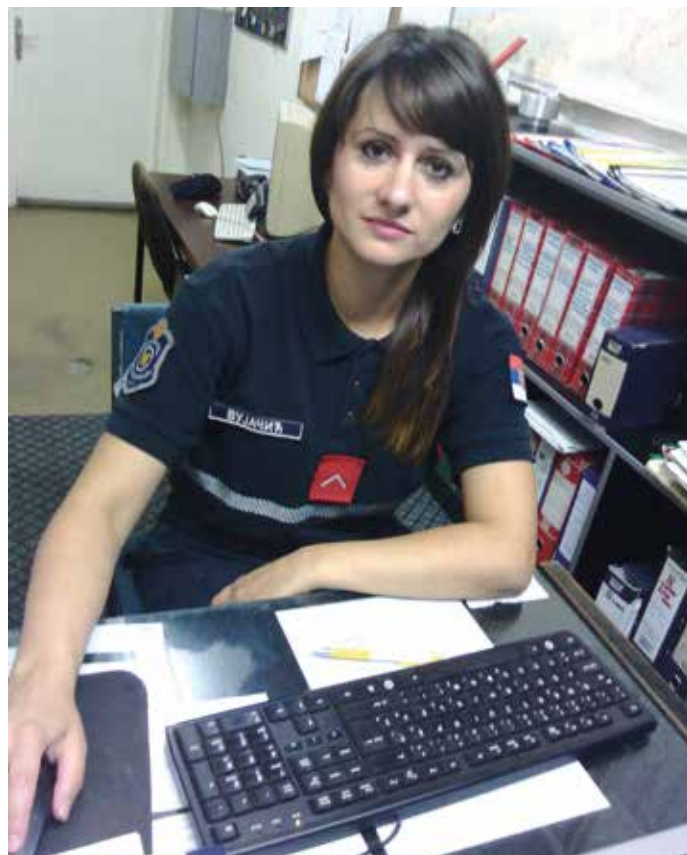
„За посао ватрогасац одредила сам се, јер сам иначе хумана и веома волим да помажем људима. Цео живот занимао ме је рад у хитним службама и када је био расписан Конкурс за посао у Ватрогасној јединици, пријавила сам се. Прошла сам тест за рад у ватрогасној служби, затим психо тест, лекарски преглед... Ка-сније је уследила специјализована обука преко Министарства унутрашњих послова Србије. За четири године рада у Ватрогасној јединици, увек ми је била занимљива уиграност ватрогасне екипе, повећан адреналин, брзина... Наша јединица функционише као један супер тим. Од тренутка када добијемо дојаву потребан им је буквално један минут да обуку опрему и да крену на интервенцију. Опрема је у сваком тренутку спремна за терен. Веома брзо се доноси одлука о броју возила и опреми са којом екипа креће на интервенцију. Важна је дисциплина и одговорност.

Када сам рекла да желим да будем ватрогасац, мој сујруг је био зачуђен, прво што ме је питао да ли ја то могу ра радим. Ђеркица Даница, сада ћак првак ОШ „Др Јован Цвијић“, била је одушевљена. Овде у смедеревској Ватрогасној јединици, ипак не радим превише тешке послове. Тешки задаци намењени су колегама. Али им много помажем. У потпуности познајем рад на ватрогасној опреми. Али ангажована сам у Оперативном центру. Када дођем на посао, најпре се уради примопредаја дужности. Сваком дана тачно се зна која се опрема прегледа. Мој посао је да узимам налоге, да знам где су колеге... Рад у Оперативном центру доста је захтеван, јер много тога зависи од мене. Када зазвони телефон, прво што морам да проценим да ли је информација тачна... Након тога одређујем коју ће екипу и коју опрему да пошаљем на терен. Морам да позовем полицију, Електромораву, Службу хитне медицинске помоћи смедеревског Дома здравља... Раније је било много лажних позива, а од када смо променили број на 193, много је мање таквих позива. Чини ми се да су у томе много помогле едукације које радимо по школама. Обука деце и младих и то је мој посао.

Када деца дођу у Ватрогасну јединицу, после таквих сусрета понесу много позитивних утисака. Поготово се одушеве када виде жену ватрогасца. Сви желе да се сликају са мном. Моја ћеркица Даница поносна је на маму. Када сретне комшије увек говори да је њена мама ватрогасац. И свима то прича, и васпитачицама у вртићу. Зато када је питају шта ће бити кад порастеш, увек одговара – ватрогасац, као и моја мама.”

Много разумевања има и моја породица

„Углавном радим све као и моје колеге, али ипак не одлазим на тешке интервенције. Прва коју сам имала била је саобраћајна незгода у Улици Петријевска. То и данас памтим. Било је то одмах после обуке за ватрогасце. Добро сам све поднела, иако је интервенција била захтевна. Код саобраћајних незгода најпре се спасавају повређени, а потом се ради све остало. Рецимо уколико се аутомобил запалио гасимо пожар, проверимо акумулатор, потом резевоар, да ли цури гориво или плин... Важно је да кажем да су

Рад у Оперативном центру мора да буде прецизан

моје колеге према мени веома fine, подржавају ме у свему што треба да урадим.

На почетку моје каријере колеге су ми помогле да се уклопим, да научим све о опреми... Много разумевања има и моја породица, јер није лако организовати живот. Радим дванаест сати дневну смену, потом сам код куће, онда дванаест сати радим ноћну, после тога се одмарам се четрдесет осам сати. То значи да после ноћне смене имам два слободна дана.

Ми радимо обуку запослених у фирмама да на прави начин користе противпожарну опрему.

Када је реч о станарима зграда, мислим да они нису много заинтересовани за едукацију. Ту је велика одговорност председника кућног савета. Када се најавимо и дођемо у неку зграду да бисмо урадили обуку, углавном се појави један до два станара. Неодговорно се понашамо и према хидрантима у зградама, али и према уличним хидрантима. Наше екипе имају често проблем да од паркираних возила не могу да приђу месту пожара. Када је реч о безбедности, напоменула бих да је добро да свако од нас има противпожарни апарат и у домаћинству и у аутомобилу.

Иначе, рад у Оперативном центру мора да буде прецизан, стално се шаљу извештаји Београду. Све то мора да буде са много одговорности и прецизности, зато су ме и одредили да радим ту у центру. Треба истаћи да има опасних ситуација, пошто морамо да интервенишемо и када дође до изливања опасних материја, експлозија, интервенишемо и за време поплава...

Међутим, било је и таквих интервенција када смо морали да помажемо кућним љубимцима. Сећам се звао је један старији господин из Улице краља Петра да скинемо мачку са дрвета.

Ипак, спасавање људских живота увек нам је приоритет.”

Драјан Павловић

PRODAJA I SERVIS

VANBRODSKIH MOTORA, MOTORNIH TESTERA, TRIMERA, KOSAČICA, ELEKTRIČNOG ALATA

Nescom
i n t e r n a t i o n a l

*Dugogodišnje iskustvo, kvalitet i pouzdanost.
To je naša garancija.*

Ul. 16. Oktobar 53 • 026/640 434, 619 710 • www.nescom.co.rs • office@nescom.co.rs

HONDA

Husqvarna

Partner

SPROSJEKATIM

McCulloch

B

BOSCH Makita

CASTELGARDEN

DEWALT

Video nadzor

ALARMI ZA AUTOMOBILE

Alarmi za objekte

ELEKTRIČNE KAPIJE

Elektro podizači prozora

Vojvode Milenka 34, Smederevo
tel/fax: 026 46 20 121, mob: 064 142 33 07

KVALITET
NA PRAVOM MESTU!

www.papp.rs

Maršala Tita 150, Skorenovac, E-mail: papp@cat.rs
Tel: 013/764-137, Mob: 060 445 00 37, 060 455 33 30

Планинари из равнице

Планинарство (енглески Mountaineering, немачки Bergsteigen, француски Alpinisme, руски Алпинизм) је ирана физичке културе која обухвата низ активности у природи и планинама. Пред планинарења (излећи), алпинизам (освајање њежишко ири-стиуиачних врхова и лиишица) и оријентација (јомоћу комјаса и карте), најзаступљенији су облици овој спортиа.

Пише: др Миодраг Д. Сјејановић

Почетак планинарства у Србији

Већ почетком 1945. године у Србији се приступило обнови спортског живота, а коришћен је назив – фискултура, тако да је у априлу следеће године основан Фискултурни савез Србије (скраћено ФИСАС). Зимски спортови и планинарство имали су свој одбор на челу са проф. ДИФ-а Милошем Нишавићем. Значајна промена у раду настала је 27. јуна 1948. године када су планинарство и смучање раздвојени и сваки спорт добио свој савез у Србији. Обнављање алпинизма и увођење оријентационог такмичења представљали су најквалитетнији облик планинарства.

Преношење посмртних остатака др Јосифа Панчића у маузолеј на врху Копаница 7. јула 1951. године сматра се једном од највећих културних манифестација планинара Србије. Од тада највиши врх наше земље (2017. метара) уместо Милана – како је до тада зван по краљу Милану Обреновићу – носи име великог српског и светског научника и првог председника Српске академије наука.

Прво друштво у Гимназији

Планинарска активност у смедеревској Гимназији забележена је још 1948. године, односно две године пре оснивања Друштва. Наставник фискултуре, како се тада звало физичко васпитање, **Никола Крстић** изводио је са гимназијалцима обимне пешачко-пењачке туре по Хомољу. Те године у Смедерево је дошао представник Планинарског одбора ФИСАС Драгомир К. Јовановић да испита могућност оснивања планинарског друштва у Смедереву. На страни домаћина били су присутни: помешани наставник **Никола Крстић**, наставник **Будимир Стојановић – Чика Буда**, потом **Јован Марић**, дугогодишњи председник Општине, и **Младен Ђуришић**.

Две године касније, 13. маја 1950. при Гимназији је основано **Планинарско-смучарско друштво „Митроћ“** које је било прво друштво за ове спортове у Смедереву. За председника је изабран **Живорад Матијевић**, професор, потпредседник је био **Владимир Шкерлах**, секретар **Марко Перишић**, референт за финансијско пословање **Будимир Стојановић**, и начелник **Никола Крстић**. Изабрани су и повереници: **Марко Адам** за Пољопривредну школу, **Душан Лазаревић** за фабрику

„Милан Благојевић”, **Владимир Шкерлах** за „Фаграм” и **Радослав Огњановић** за Гимназију. Оснивачкој скупштини су присуствовали ученици Гимназије **Вукашин Милосављевић – Чампар** и **Миодраг Маринковић – Марин**, касније познати српски планинар!

Почетком 1951. године у Смедереву је основано Градско планинарско друштво „Железничар” те је „Мироч” као школско постао огранак овог новог друштва.

Заљубљеници у планинарство и скијање: професори Гимназије **Радослав Недељковић** и **Миодраг Сјејановић – Сица**

Значајна активност планинара „Мироча” било је учешће на првом слету планинара Србије који је од 4. до 7. јула 1951. године одржан на Копанику, а управо тада су посмртни остаци др Јосифа Панчића пренети у његов маузолеј на врху ове планине.

Планинари „Мироча” освојили су врхове: Мон Блан (4707 m), Матерхорн (4478 m), Триглав, Проклетије, Дурмитор, Прен, Олимп, Велебит, Рила... Најзначајније признање је Октобарска награда Смедерева коју је Друштво добило за више од тридесет зимских логоровања са наставом смучања. У руководству ПСД „Мироч” осим ученика значајан траг су оставили и професори **Никола Крстић**, **Марко Перишић**, **Радослав Недељковић**, **Предраг Станковић**, **мр Милутин Вучковић** и **Борис Карих**. Може нескромно да зазвучи али факта су факта и треба их рећи: Посебне заслуге за организацију смучања припадају професору физичког васпитања **др Миодрагу Степановићу – Сици** за више од тридесет зимовања са наставом смучања.

Планинарско друштво

„Железничар”

Ово Друштво је основано 16. фебруара 1951. године при Радионици за оправку железничких вагона, а прву Управу су сачињавали: председник **Кристифор Нешиковић**, потпредседник **Боривоје Белин**, први секретар **Звездана Бајић**, други секретар **Славко Миљеновић**, први начелник **Живојин Спасић**, други начелник **Адам Лукић**, први благајник **Петар Кундак**, други благајник **Давид Миленовић**, економ **Душан Рајић**, референт за пропаганду **Селимир Јовановић – Селе** и **Милорад Станојевић**, референт за кадрове **Појак Калман** и референт за здравствену заштиту **др Владимир Јаковљевић**.

Планинарско друштво „Фаграм”

Основано је 26. јула 1952. године и регистровано у Планинарском савезу Србије под бројем 141. Прву управу су чинили: председник **Драгутин Димитријевић**, потпредседник **Слободан Димитријевић**, секретар **Љубомир Михаиловић**, благајник **Миодраг Поповић**, начелник **Живојин Спасић**, кадровик **Влада Стефановић**, пропаганда **Бранко Кричковић**, економ **Урош Журжиновић** и санитет **Викторија Милосављевић**. На Редовној скупштини која је одржана 13. марта 1954. године донета је одлука да се изврши фузија са ПД „Железничар” и да ново друштво носи име постојећег Спортског друштва – Смедерево.

Планинарско друштво „Север”

На годишњој скупштини Планинарског друштва „Смедерево” која је одржана 29. децембра 1958. године донета је одлука да

ово друштво добије нови име – „Север“. У роководство су тада изабрани: председник **Лепосава Андрејић**, секретар **Момчило Перовић**, благајник **Драгиња Виторовић**, економ **Буда Ђурђевић**, начелник **Љубиша Јовановић**, и чланови **Бранислав Јовановић**, **Стеван Бањанин**, **Зорица Срејић**, **Радомир Стајић**, **Бранислав Марковић** и др **Петар Андрејић**.

Прокламовани су и огранци „Севера“: „Мироч“ при Гимназији, „Дели Јован“ при техничкој школи, „Чигота“ при Школи ученика у привреди, „Вукан“ при Индустијској школи и „Озрен“ при Пољопривредној школи.

Планинарско друштво „Челик“

Основано је 21. марта 1961. године при Железари Смедерево, а у Планинарском савезу Србије уписано под бројем 212. Први председник је био **Животије Петровић**, секретар **Ангелина Ђорђевић**, начелник **Момир Степановић**, благајник **Александар Живановић**, економ **Ђорђе Пијуковић**, рекреација **Љубодраг Прокић**, пропаганда **Владимир Ђорђевић**, и чланови **Славица Јеличић** и **Ђорђе Андрејевић**. У почетку рада Друштва масовност је била у првом плану те су пре свега организовани излети. Касније се почело са оријентацијом и алпинизмом. Простор нам дозвољава да наведемо само најважније успомне: Триглав чак девет пута, Мусала (2925 m), Олимп (2917 m), Голем Кораб (2762 m), Тофана (3244 m), Мон Блан (4807 m), Високе татре (2655 m), Шара (2700 m), Титов врх (2747 m), Аконкагва (7035 m), Ер-

џијас (3916 m), Сијера Невада (3428 m), Ди Гуте (3818 m), Елбрус (5633 m), Проклетије (2656 m), Олтрел (3899 m), Мајевица (2729 m) и Грос Глокнер (3798 m).

Најистакнутији високогорци и алпинисти су **Гојко Савић**, **Милутин Кљајић**, **Милорад Гаровић**, **Миодраг Маринковић**, **Иван Стојић**, **Радослав Јанковић**, **Иван Јербић**, **Милан Крпан**, **Драган Милојевић**, **Владо Мићић**, **Ненад Филиповић**, **Славко Стевановић**, **Бранко Грујић**, **Небојша Петковић**, **Милан Цветковић**, **Зоран Николић**, **Жељко Јелић**, **Дарко Лазаревић**, **Венцеслав Павловић**, **Предраг Станисављевић**, **Драган Миливојевић**, **Боривоје Милутиновић**, **Драгослав Младеновић** – **Чарли** и **Драган Николић**.

Најбоље резултате у планинарској оријентацији остварили су **Драгоје Чикић**, **Властимир Вучковић**, **Дарко Маричевић**, **Драган Павловић**, **Лазар** и **Душан Ђулејић**, **Жељко Ђорић**, **Драгутин Јеремић**, **Марија Ћосић**, **Саша Николић** и **Небојша Миловановић**. Највећи број излета успешно је организовао **Радојко Димитријевић**. Готово сви алпинисти и оријентирци савладали су једну или више трансверзала некадашње и садашње државе или поједине делове.

Поводом обележавања пола века постојања и рада „Челик“ је 2011. године награђен великим пехаром од стране ПСС, а Град Смедерево доделио му је Светосавску повељу.

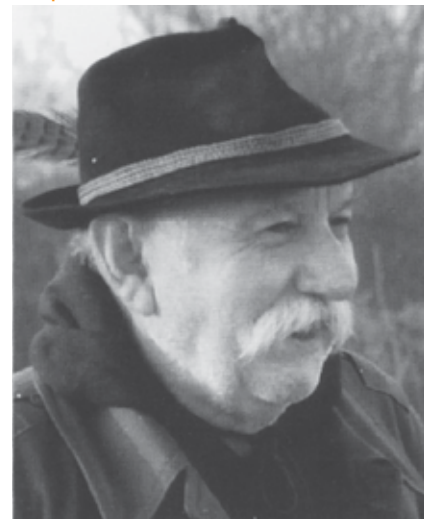
Планинарско-оријентациони клуб „Радомир Јоџић“ у Друговцу

Друговачки планинари почели су са радом 1978. године као секција ПД „Челик“, да би после три године постали самосталан клуб. После погибије **Радомира Јоџића** 1986. године, клуб се једном од својих оснивача одује тако што узима његово име. Освојили су врхове Триглава, Бјелашнице, Маглића, Попове Шапке и Ђеравице. Осим успона организују и такмичења у оријентацији, а најуспешнији су били **Драган Николић**, **Гојко Савић**, **Слободан Станић**, **Радомир Јоџић** и **Радослав Павловић**.

Планинарско друштво „Медицинар“

Ово Друштво је основано 12. јануара 1988. године на иницијативу **Горана Савића**, а при Здравственом центру „Свети Лука“. Извршили су успоне на Рудник, Црни врх, Ртањ, Дивчибаре, Копаоник, Стару планину, Голију, Митикас (2917 m), Велики Кораб (2753 m), Црну главу, Дурмитор, Бесну кобилу, Проклетије (2694 m), Јахорину, Вукан и Суву планину.

Марин

Миодраг Маринковић – Марин је још у дечачким данима открио магичну моћ планина којима се предаје целог живота, све до дашањих дана. Још као гимназијалац учествовао је оснивању „Мироча“, у „Северу“ је више година био начелник, а од 1970. године је члан „Челика“. Један је од четворице Смедереваца који су пришли целу Велику словеначку трансверзалу, као и двадесет других, а учествовао је и на Фрушкогорском и Игманском маратону. Завршио је обуку Алпинистичког савеза Србије и био члан Горске службе спасавања. Био је председник Регионалног планинарског савеза, члан Београдског, члан Скупштине ПСС и председник Комисије за такмичење у оријентацији. Активно се бави високогорским планинарењем и као члан „Челика“ освојио је већину врхова.

Од 1959. године активан је члан и Ловачког друштва „Смедерево“, а учествовао је и у лову на дивљач у планинама. Поседује драгоцену документацију о настајању и развоју планинарства у Смедереву, са великим бројем фотографија, што је изузетно помогло и настајању овог текста. Од најраније младости Марин скупља ватрено и хладно оружје, ордење и друге војне предмете и опрему. Поседује збирку етнографских предмета и збирку уметничких слика и скулптура, те библиотеку са скоро пет хиљада наслова.

Аутор се захваљује господину **Маринковићу** и на уступљеној документацији о настајању планинарства у Смедереву, и на времену утрошеном у разговору.

Челикова експедиција на врху Килиманџара 1984. године

Афоризми

- ▶ Бич је показивач правца за стоку.

- ▶ Биће ускоро далеко боље.
А када ће овде?!

- ▶ У говору неких политичара једино су драмске паузе
незаборавне.

- ▶ Мењао бих и ја мишљење као чарапе, али сам бос.

- ▶ Убили смо голуба мира.
Повредио је наш ваздушни простор.

- ▶ Једва чекам нове изборе.
Да видим која ће моја странка да победи.

- ▶ И данас су обећали боље сутра.
Али, много убедљивије него јуче.

- ▶ У току сам.
Нико да ми баца сламку спаса.

- ▶ Сатиричар је као вино.
Бољи је кад одлежи неколико година.

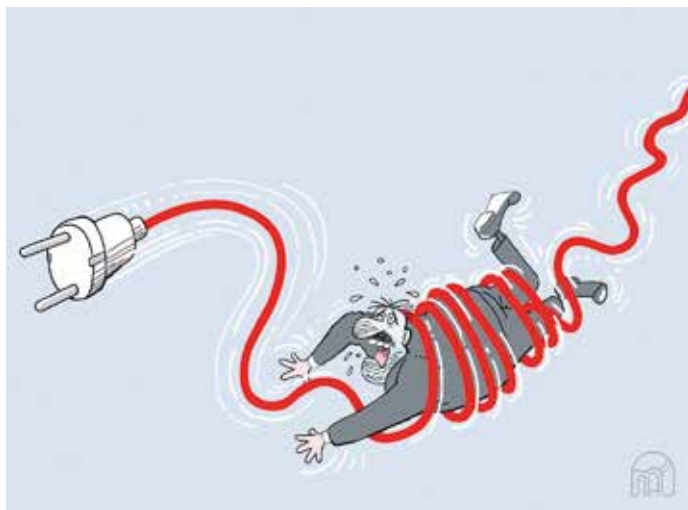
- ▶ На испиту нисам одговорио ни на једно питање.
Бранио сам се ћутањем.

- ▶ Стезање каиша је ефектно, али стезање кравате је још
ефектније.

Љубомир Илић

Срдарије

Слободан Срдић

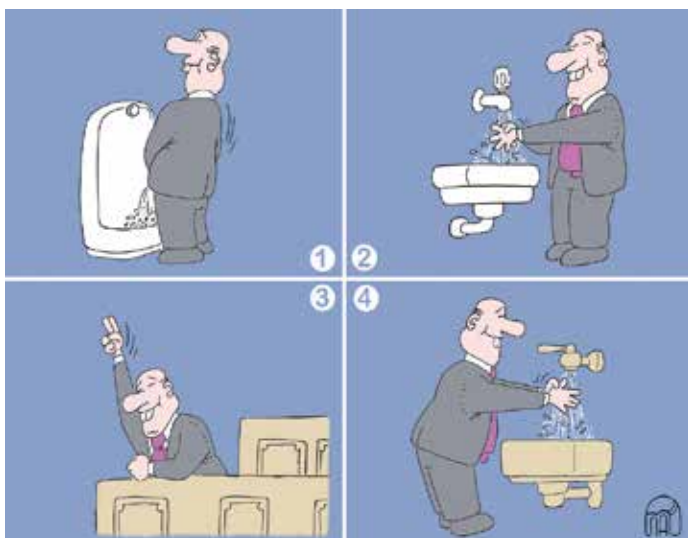
УДАВ

НОВА МЕТА

МАНИПУЛАТОР

ЧИСТУНАЦ

Ђурђево град

За разлику од Јерине којој је народ приписао градњу десетак средњовековних градова и кула којима није знао стварног градитеља, деспот Ђурђу је, осим Смедерева, наравно с правом, приписана градња – само једног. То је **Ђурђево град**, троделна тврђава на брду изнад Зворника. Град се први пут помиње 1410. године, мада има трагова постојања илирске или келтске градње на овом подручју, али народ то не памти. Данас не постоје прецизни подаци о томе ко га је градио. Претпоставке говоре да су то били босански феудалци, а као највероватнији градитељи помињу се властела Златоносовића која је у то време владала овим делом Босне, а столовала у данашњем Зворнику. У прилог овоме иде и податак да су браћа Златоносовићи, Вукмир и Вукашин, имала овде свој дворца са донжон кулом високом двадесет метара. Но, 1432-1433. године долази до сукоба између краља Твртка Другог и деспота Ђурђа који је извојевао је победу и заузео ову област те се, сходно владарским обичајима тог времена, почео називати господаром Усоре и Зворника. А сходно народним обичајима градња је приписана – деспотици Јерини. И данас се препричава легенда да је баш она наредила да се камен за градњу довлачи чак из мајдана код села Вилчевића у брду Руднику, ваздухом дванаест километара далеко од Зворника а путем још даље, те да се камен додавао из руке у руку од мајдана до града. Чудно, али – исто онако како је, по легенди, и Смедерево градила. Ипак, данашњи остаци старог зворничког града носе име Ђурђево град. С правом, јер и времена Ђурђевог је и најстарији део утврђења који се данас назива Средњи град. Њему је управо деспот Ђурађ дао данашњи изглед тако што

Ђурђево град крај Зворника

је четвртасте куле заоблио ради боље одбране. Касније су га ширили, дограђивали и дозиђивали и Турци и Аустрогари, те ову зворничку тврђаву сада чине три повезане целине – Доњи град поред пута Зворник-Сарајево, поменути Средњи град, и Горњи град подигнут на око 407 метара надморске висине – које га чине највећим и најособенијим утврђењем у Босни и Херцеговини.

Ј.И.Т

Наградне укрштене речи

1	2	3	4	5		6	7	8	9	10
11						12				
13						14				
15						16				
17										
18						19	20	21	22	
23						24				
25										
						26				

Водоравно: 1. Онај који копа, 6. Плићак у води због издигнутог дна, 11. Мирис, 12. Део спортске опреме, 13. Витез, 14. Мушко име, 15. Скандинавски богови, 16. Страно женско име, 17. Градоначелница Смедерева, једина жена градоначелник у историји Смедерева (види слику!), 23. Други назив за Плави Нил, 24. Живети више него неко други, 25. Касније, доцније, 26. Друштвена игра.

Усправно: 1. Некадашњи чувени диригент, Херберт, 2. Вулкански врх у Мексику, на планини Сијера madre, 3. Притисак на више, 4. Скраћеница Међународне астронаутичке организације, 5. Женско име, 6. Густа памучна тканина за папуче, 7. Попречна греда испод железничких шина (мн.), 8. Радио (стр), 9. Увезати цвеће у киту, 10. Имућан човек који успешно управља домаћинством, 11. Недељне информативне новине (скр), 12. Припадник старог галског племена, 13. Слатко језеро и град у Турској, 14. Рачунско-дешифранско одељење (војн.скр.), 15. Прво и осмо слово азбуке.

Два читаоца која тачно реше укрштеницу добиће пригодне поклоне.

Наградни купон

Решење.....

Име и презиме

Адреса.....

Телефон.....

Купон са решењем укрштенице послати на адресу:

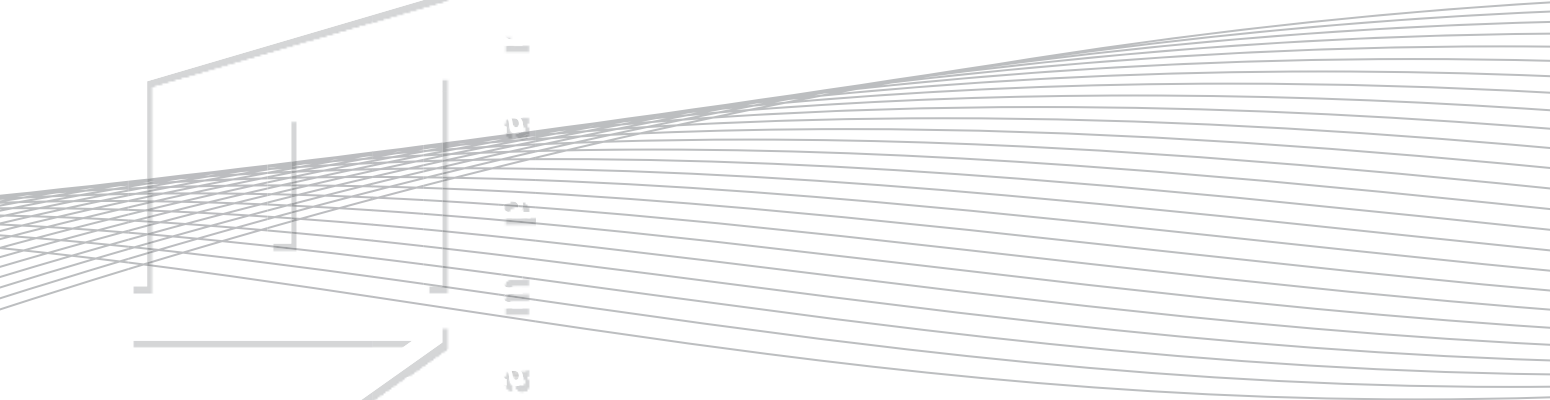
NEWPRESS, Лукијана Мушицког 131, 11300 Смедерево

Аутор: Раде Јовановић

Награда је књига песама **Смедерево** смедеревског песника Горана Ђорђевића

Preciznost je naša briga!

www.newpress.co.rs

NEWPRESS

š t a m p a r i j a

Preciznost je naša briga!

VERSANT 80 Press **XEROX**, Instalirana u Newpress-u

Najnovija generacija digitalne mašine **Xerox® Versant® 80 Press** sa ultra HD rezolucijom "Full Color Printing", je druga mašina u Srbiji instalirana u NEWPRESS-u. Brzina rada mašine je 80 otisaka u minuti sa automatskim dupleksom i štampom na svim vrstama papira gramature do 350gm². Visoki kvalitet štampe je omogućen automatskim podešavanjem SIQA tool (Simply Image Quality Adjustment) 2400x2400 dpi. Najnovija generacija Compact Belt Fuser omogućava veću brzinu rada, vernost otiska i štampu na različitim medijima. Maksimalan format štampe je 330 x 488 mm.

Dobitnik nagrade

BUSINESSPARTNER2013

BUSINESSPARTNER2014

Excellent
Small & Medium Enterprises
Privredna Komora Srbije
Chamber of Commerce and Industry of Serbia

www.newpress.co.rs